

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra Blízkého východu

Bakalářská práce

Balsam Al-Shiekhli

Arabština v kontextu Organizace spojených národů

Arabic in the context of the United Nations

Praha 2021

Vedoucí práce: PhDr. Viktor Bielický, Ph.D.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Viktorovi Bielickému, Ph.D. za jeho velice cenné rady, ochotu, vstřícnost a připomínky, kterými přispěl ke zpracování této bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat své milované rodině za podporu a motivaci nejen při tvorbě této práce, ale i v průběhu celého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Abstrakt

Arabština představuje dosud poslední oficiálně uznaný jazyk Organizace spojených národů. Tuto pozoruhodnou jazykovou pozici nabyla v roce 1973, čímž se otevřela debata o její roli v OSN. Tato bakalářská práce se zabývá postavením arabštiny mezi dalšími pěti oficiálními jazyky OSN, nejvýznamnějšími událostmi jejího vývoje a rozmachu v této organizaci a také její funkcí v rámci jazykových služeb tohoto multilingvního prostředí. Práce poskytuje přehled společných a rozdílných rysů jazyků OSN, podává nástin nejdůležitějších faktorů kolem zavedení arabštiny do této organizace a mapuje náplň práce jazykových oddělení a jazykových odborníků OSN. Dále v exkurzu zkoumá specifické rysy arabštiny v projevech významných osobností, jež jsou adresovány Organizaci spojených národů prostřednictvím diplomatické korespondence. Práce rovněž nabízí čtenáři souhrn základní arabsko-anglicko-české terminologie OSN.

Klíčová slova: OSN, multilingvismus, moderní spisovná arabština, arabština v diplomacii, arabská terminologie OSN, překlad, tlumočení

Abstract

Arabic is currently the latest official language of the United Nations. It acquired this remarkable language status in 1973, opening a debate on the role of this language in the United Nations. This bachelor's thesis analyses the position of Arabic among the other five official languages of the UN, the most important events of its development and growth in this organization, as well as its function within the language services of this multilingual environment. The thesis provides an overview of the common and different features of the UN languages, it outlines the most important factors surrounding the introduction of Arabic into the organization, and it describes the scope of work of the UN language departments and language professionals. Additionally, the excursus of this thesis examines specific traits of Arabic observed in the speeches given by prominent individuals addressed to the UN via diplomatic correspondence. Lastly, the thesis offers to the reader a list of basic Arabic-English-Czech UN terminology.

Keywords: UN, multilingualism, Modern Standard Arabic, Arabic in diplomacy, Arabic terminology of the UN, translation, interpretation

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Systém jazyků v Organizaci spojených národů	12
2.1	OSN	12
2.2	Oficiální a pracovní jazyky OSN.....	13
2.3	Multilingvismus v OSN a rovnováha jazyků	15
3	Postavení arabštiny v OSN	19
3.1	Historický kontext arabštiny v OSN.....	19
3.2	Moderní spisovná arabština	24
4	Institucionální zázemí arabštiny v OSN	27
4.1	Sekretariát.....	27
4.2	Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby	28
4.2.1	Divize centrálního plánování a koordinace.....	30
4.2.2	Divize dokumentace.....	30
4.2.3	Divize schůzí a vydavatelství.....	32
5	Problematika překladu a tlumočení v OSN	34
5.1	Požadavky a kompetence jazykových odborníků.....	34
5.2	Arabština v diplomacii.....	35
5.2.1	Exkurz: Náboženské obraty v přílohách diplomatické korespondence OSN	38
6	Závěr	43
7	Bibliografie	46
7.1	Primární literatura.....	46
7.2	Sekundární literatura.....	48
	Příloha.....	52

Seznam použitých zkratk¹

DGACM	Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby (Department for General Assembly and Conference Management)
DGC	Odbor OSN pro globální komunikaci (Department of Global Communications)
ECOSOC	Ekonomická a sociální rada (Economic and Social Council)
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization)
GA	Valné shromáždění (General Assembly)
ICJ	Mezinárodní soudní dvůr (International Court of Justice)
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization)
JIU	Společná inspekční jednotka OSN (Joint Inspection Unit)
OAU	Organizace africké jednoty (Organization of African Unity)
OSN	Organizace spojených národů (UN/United Nations)
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNSC	Rada bezpečnosti (Security Council)
UNOG	Úřad OSN v Ženevě (United Nations Office at Geneva)
UNON	Úřad OSN v Nairobi (United Nations Office at Nairobi)
UNOV	Úřad OSN ve Vídni (United Nations Office in Vienna)
UNTERM	Terminologická databáze OSN (United Nations Multilingual Terminology Database)
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)

¹ Pro jednotnost textu jsou oficiální zkratky v angličtině, výjimkou je česká zkratka „OSN.“ Tyto zkratky a další zkratky systému OSN je možné nalézt v obsahu *Fakta a čísla OSN: Základní údaje o Organizaci spojených národů* (New York – Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005), 3. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/fakta-osn-2005-web.pdf>.

Tabulka transkripce arabštiny²

Souhláskové fonémy

ء	ʾ
ب	b
ت	t
ث	t̤
ج	ǧ
ح	ħ
خ	ch
د	d
ذ	d̤
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ
ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ǧ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ي	j

Samohláskové fonémy

krátké: a, i, u

dlouhé: ā, ī, ū

² Poznámka k determinaci slov a překladu: K determinaci slov se užívá člen „al-“, v práci je však dodržována asimilace s tzv. slunečními hláskami (*al-ḥurūf aš-šamsīja*), těmi jsou: t, ṭ, d, ḍ, r, z, s, š, ṣ, ḍ, ṭ, z, l, n. K překladu terminologie práce čerpá z pramenů a terminologické databáze OSN (UNTERM).

1 Úvod

Arabština se zařadila v roce 1973 mezi oficiální a pracovní jazyky Valného shromáždění a jeho hlavních výborů. Tím se stala posledním oficiálním jazykem OSN a zároveň jediným jazykem, kterému se podařilo dosáhnout tohoto statusu vedle dlouhodobé pětiice oficiálních jazyků - angličtiny, čínštiny, francouzštiny, ruštiny a španělštiny. Zmíněné jazyky jsou spojeny s touto organizací od doby jejího vzniku a představovaly původní sestavu jazyků jejího základního dokumentu, Charty OSN. Tento prvotní poznatek, který odlišuje arabštinu od zbylých jazyků, upoutal naši pozornost a vtáhl do tematiky existence tohoto jazyka v této vrcholné mezinárodní organizaci.

Cílem této bakalářské práce je odpovědět na následující výzkumné otázky:

1. Jaké je postavení arabštiny mezi oficiálními a pracovními jazyky?
2. Jaký vývoj vedl k prosazení arabštiny na půdu OSN?
3. Jaké je institucionální zázemí arabštiny pro potřeby překladatelsko-tlumočnické praxe v OSN?

Naši první snahou je sledovat postavení arabštiny mezi dalšími pěti oficiálními jazyky OSN. Tato otázka se značně prolíná celým obsahem práce, jelikož je možné poukázat na různé odlišnosti a podobnosti ve fungování těchto jazyků.

Dalším úkolem práce je načrtnout historické okolnosti, které vedly k prosazení arabštiny na půdě OSN. Zde budeme pozorovat nejdůležitější události od roku 1948 až do roku 2013, které posunuly pozici arabštiny až do té míry, že se mohla silněji prosadit v této organizaci, tedy především se stát oficiálním a pracovním jazykem alespoň jednoho z hlavních orgánů OSN.

V souvislosti s touto otázkou se rovněž zabýváme významem, který je spojen se statutem „oficiálního“ nebo „pracovního“ jazyka v OSN. Takováto pozice přináší nesporné výhody pro zástupce členských států, jež daným jazykem OSN hovoří. V praxi jsou veškeré úřední dokumenty OSN vydávány v oficiálních jazycích a zaměstnanci OSN mohou komunikovat interně v pracovních jazycích. Delegáti, kteří se vyjádří v jakémkoliv oficiálním jazyce OSN, mají garanci, že jejich ústní nebo písemný projev bude převeden do zbývajících pěti jazyků. Jak se navíc ukazuje, oficiální status jazyka v OSN přispívá k posílení prestiže jazyka na mezinárodní úrovni obecně. Srovnání jazyků z hlediska jejich významu provádí tzv. jazykový index, jemuž taktéž v této práci věnujeme pozornost v souvislosti s arabštinou a dalšími jazyky OSN.

To, co umožňuje vícejazyčnou komunikaci v této organizaci, je tzv. multilingvismus. Jedná se o koncept, který je oficiálně přijímán OSN a jehož prostřednictvím dochází k podpoře jazykové rovnováhy v OSN. Tato vyváženost nebyla vždy součástí její agendy, což vedlo k různým vnitřním sporům, které byly potřeba vyřešit.

Na bázi multilingvismu fungují zejména jazykové divize, které mají na starost překladatelsko-tlumočnickou praxi, na níž se tato práce také zaměří. OSN stanovuje stejné zásady pro všechny oficiální jazyky. Tyto divize jsou zaštiťované hlavním orgánem OSN – Sekretariátem. Pod tento orgán totiž spadá Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby, který má pod sebou právě síť jazykových divizí.

V návaznosti na tuto oblast se práce soustřeďuje na iniciativu jazykových odborníků, zejména překladatelů a tlumočnicků, kteří musí disponovat specifickými jazykovými schopnostmi, aby mohli vykonávat překladatelsko-tlumočnickou činnost, na adekvátní úrovni. Právě adekvátní překlad totiž sehrává zásadní roli v diplomacii a mezinárodních vztazích obecně.

Diplomatickému diskurzu bude v práci věnována pozornost především v souvislosti s některými charakteristickými rysy arabštiny užívané v diplomacii. Lze říci, že na půdě OSN se obvykle užívá tzv. moderní spisovná arabština, která představuje formální prestižní jazykový útvar, jednotící prvek pro celý arabský svět. V jazykovém stylu užívaném v oblasti diplomacie vykazuje moderní spisovná arabština některé specifické rysy, které jsou patrné i v dokumentech a projevech zástupců států při OSN.

Při přípravě tématu této bakalářské práce jsme měli v úmyslu do práce zařadit i tematiku týkající se některých konceptuálních odlišností nebo specifík arabsko-islámské kulturní oblasti, které vyvstávají v souvislosti se zmíněnou problematikou adekvátnosti překladu v multilingvním prostředí OSN. I vzhledem k nesplněným očekáváním ohledně zpracování tohoto tématu v sekundární literatuře a na základě práce s některými diplomatickými dokumenty OSN jsme se rozhodli namísto toho do práce včlenit exkurz (oddíl 5.2.1), jenž pojednává o specifickém rysu arabských veřejných projevů významných osobností. Tyto projevy se vyskytují v přílohách diplomatických korespondencí OSN. Jedná se o obraty spojené s náboženstvím, islámem.

K dosažení výše stanovených cílů v této práci využíváme jak primární zdroje, tak sekundární literaturu. Prameny zahrnují nejdůležitější rezoluce OSN, jež se vztahují k arabštině a zbylým jazykům OSN. Dále čerpáme z dokumentů a publikací OSN, zejména z „Manuálu

překladu a editace“³, jež vydalo arabské překladatelské oddělení OSN. Tyto prameny jsou dostupné online na webových stránkách OSN, zejména je čerpáme z digitální knihovny United Nations Digital Library nebo také z Dag Hammarskjöld Library.⁴ Rovněž využíváme terminologickou databázi OSN (UNTERM), která nabízí ověřenou terminologii paralelně ve všech oficiálních jazycích organizace.

Pokud jde o sekundární literaturu, tak ta je sestavena z cizojazyčných publikací, akademických článků a internetových zdrojů. Nejdůležitější publikací pro tuto práci je arabský sborník „Arabština v mezinárodních organizacích“⁵, jehož editorem je Nāšir bin ‘Abdallāh. Tato publikace popisuje fungování arabštiny v mezinárodních institucích, především v rámci OSN, jež bylo zvoleno jako modelový případ. Díky akademickému článku a publikaci od Lutze Ezdarda⁶ můžeme čerpat informace pro náš výzkum o arabštině v kontextu diplomacie v OSN. Studie od Francisca Morena-Fernándeze⁷ se zabývá metodami srovnávání jazyků z hlediska jejich významu ve světě. Zde uvedený jazykový index bere v úvahu také status oficiálních jazyků v OSN, který se vedle dalších faktorů podílí na pozici daného jazyka, v našem případě arabštiny, v tomto indexu. Studie a monografie Maly Taboriové⁸ nám přibližují zejména okolnosti kolem zavedení arabštiny v OSN a události arabského ropného embarga, jež jsou s úspěchem při prosazení arabštiny v OSN spojovány. Vývoj a problematika multilingvismu v souvislosti s hierarchií jazyků v OSN jsou podrobně pojednány ve studii od Montserrat Tafalla Plana⁹.

³ Šu‘bat at-tarğama wa at-taħrīr [Překladatelská a redakční divize], Dā‘irat at-tarğama al-‘arabīja [Arabské překladatelské oddělení]. *Dalīl at-tarğama wa at-taħrīr* [Manuál překlada a editace]. New York: United Nations, 2000, 2004.

⁴ United Nations Digital Library. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/>. Dostupné z: <https://www.un.org/library>.

⁵ al-Ġālī, Nāšir bin ‘Abdallāh. ed. *al-Luġa al-‘arabīja fī al-munazzamāt ad-dawlīja* [Arabština v mezinárodních organizacích]. ar-Rijād: Markaz al-malik ‘Abdallāh bin ‘Abadal‘azīz ad-dawlī li-chidmat al-luġa al-‘arabīja, 2015.

⁶ Edzard, Lutz. *Language as a Medium of Legal Norms: Implications of the Use of Arabic as a Language in the United Nations System*. Berlin: Duncker & Humblot, 1998.; Edzard, Lutz. „Stylistic Elements in the Use of Arabic as Language in Diplomacy: Recent Developments in United Nations Context.“ *Die Welt des Islams*, Vol. 36, Issue 1 (1996): 25-58.

⁷ Moreno-Fernández, Francisco. „The International Importance of Languages.“ *Informes del Observatorio/Observatorio Reports*. Instituto Cervantes at the Faculty of Arts and Sciences of Harvard University (2015): 1-31.

⁸ Tabory, Mala. „The Addition of Arabic as an Official and Working Language of the UN General Assembly and at Diplomatic Conferences.“ *Israel Law Review* Vol. 13, no. 3 (1978): 391-410.; Tabory, Mala. *Multilingualism in International Law and Institutions*. Alphen aan den Rijn - Rockville, Maryland: Sijthoff & Noordhoff, 1980.

⁹ Tafalla Plana, Montserrat. „El multilingüismo en la Organización de las Naciones Unidas.“ *Revista de llengua i dret*. N°. 53 (2010): 137-162.

V průběhu práce s arabskými dokumenty, sekundární literaturou a terminologickou databází OSN (UNTERM) se nám podařilo shromáždit množství arabské terminologie vážící se k organizační struktuře OSN a jejím orgánů, problematice multilingvismu a různému typu dokumentů. Výběr nejdůležitějších termínů předkládáme v arabsko-anglicko-české verzi jako přílohu v závěru této práce.

2 Systém jazyků v Organizaci spojených národů

2.1 OSN

Organizace spojených národů je mezinárodní organizace, která byla založená v roce 1945 jako nástupkyně Společnosti národů. Jejím primárním dokumentem je Charta OSN, která byla podepsána během konference v San Franciscu a které se zúčastnilo 50 zemí.¹⁰ Charta byla ratifikována 24. října roku 1945 a za své autentické jazyky označila angličtinu, francouzštinu, španělštinu, ruštinu a čínštinu. Den ratifikace charty je považován za oficiální den OSN. Tato multilaterální dohoda je esenciální, jelikož určuje práva a povinnosti členských států, orgánů a rovněž kodifikuje základní principy mezinárodních vztahů.¹¹ Dnes, místo původního počtu členských zemí, OSN zastupuje 193 zemí, přičemž se jedná téměř o všechny suverénní státy.¹² O mimořádném významu OSN svědčí fakt, že je jedinou skutečně celosvětovou organizací na světě.¹³ V této souvislosti vyvstává otázka významnosti role různých jazyků, které se každodenně promítají do systému fungování této organizace.

Organizace spojených národů má vlastní organizační systém, jenž je rozmanitý, a proto je někdy označován za „rodinu organizací“¹⁴. Strukturu OSN lze obecně dělit na orgány organizace, programy a fondy, výzkumné a školicí instituty a další entity.¹⁵ Program OSN naplňuje šest základních orgánů: Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Ekonomická a sociální rada, Poručenská rada, Mezinárodní soudní dvůr a Sekretariát. Valné shromáždění (GA) projednává a vydává doporučení v oblastech, jako jsou ozbrojené konflikty a odzbrojování, zlepšování situace dětí, a také řeší otázky udržitelného rozvoje a lidských práv.¹⁶ Rada bezpečnosti (UNSC) diskutuje o záležitostech týkající se mezinárodních konfliktů a současně jejich řešení. Rovněž doporučuje opatření proti nejrozumnějším hrozbám.¹⁷ Ekonomická a sociální rada (ECOSOC) má na starost mezinárodní, ekonomické a sociální otázky. Usiluje o lepší

¹⁰ Polsko ratifikovalo Chartu OSN později, ale je považováno za 51. zakládajícího členu, viz „Membership,“ Timothy L. Gall and Jeneen M. Hobby, eds., *Worldmark Encyclopedia of the Nations*, Twelfth edition, Vol. 1., United Nations (Detroit, Michigan: Thomson Gale, 2007), 13.

¹¹ *Fakta a čísla OSN: Základní údaje o Organizaci spojených národů* (New York – Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005), 3.

¹² Palestina a Vatikán mají pozorovatelský status v GA a Tchaj-wan od roku 1971 nepůsobí v OSN, viz poznámku č. 28 v publikaci Jan Karlas. *Mezinárodní organizace: systémy spolupráce mezi státy* (Praha: SLON, 2015), 179.

¹³ United Nations, „Global Issues,“ [Navštíveno 14. 3. 2021] <https://www.un.org/en/global-issues/>.

¹⁴ „Structure of the United Nations System,“ Gall and Hobby, eds., *Worldmark Encyclopedia of the Nations*, 3.

¹⁵ Ibid. 187.

¹⁶ *Vše o OSN: Systém organizace* (Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2014), 5. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-organy.pdf>.

¹⁷ Ibid. 7.

životní úroveň, plnou zaměstnanost a ekonomický i sociální rozvoj.¹⁸ Poručenská rada měla za úkol podporovat rozvoj svěřeneckých území v průběhu dekolonizace. Posledním svěřeneckým územím byl stát Palau, který získal v roce 1994 autonomii, a z tohoto důvodu rada pozastavila svou činnost.¹⁹ Mezinárodní soudní dvůr (ICJ) řeší kauzy na základě podnětu členských států, přičemž rozhoduje například o sporech souvisejících s hranicemi území, nezasahování do vnitřních záležitostí státu nebo kauz v oblasti diplomatických vztahů.²⁰ Sekretariát OSN pak organizuje mezinárodní konference, poskytuje překladatelsko-tlumočnické služby, zpracovává podkladové informace pro zástupce vlád a realizuje rozhodnutí členských států OSN.²¹

Na půdě OSN je pro každou členskou zemi klíčové prosazovat svoje zájmy a propagovat své cíle. OSN poskytuje velký prostor k vyjádření, je proto nesporné, že jazyk je zásadním komunikačním nástrojem pro vykonávání této činnosti. Jazyk nabízí mnoho možností, jedna z nich je sdílení myšlenek mezi různými kulturami. Z tohoto hlediska jsou překlad a tlumočení nezastupitelnými procesy, které „umožňují předat vědomosti a nově získané znalosti z určité oblasti lidské činnosti a vytváří tak most mezi odlišnými společenstvími.“²² Jazyky OSN, jež mají status oficiálního nebo pracovního jazyka, sehrávají důležitou a prestižní roli v této mezinárodní organizaci, kde se střetávají delegáti z celého světa a odehrává se zde „globální dění“. Díky tomuto celosvětovému fóru nabývají tyto jazyky určitého privilegia, jelikož jsou zviditelňovány a šířeny, a tak vzrůstá motivace a zájem k tomu si je osvojit.

2.2 Oficiální a pracovní jazyky OSN

OSN nemá stanovenou definici „oficiálního“ a „pracovního“ jazyka, pouze uvádí jeho funkci. V oficiálním jazyce jsou k dispozici veškeré oficiální dokumenty OSN a pracovní jazyky jsou naopak určené pro interní komunikaci zaměstnanců.²³ Delegáti mohou promluvit v jakémkoliv oficiálním jazyce, jejich projevy jsou simultánně tlumočeny do zbývajících pěti jazyků. Nicméně mohou učinit prohlášení i v neoficiálním jazyce, a to za podmínky, že zajistí tlumočení svého projevu, nebo předloží jeho písemný překlad do jednoho z oficiálních jazyků.²⁴

¹⁸ Ibid. 8.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid. 9.

²¹ Ibid. 13.

²² Petra Vavroušová, ed., *Překlad a tlumočení jako most mezi kulturami* (Praha: Karolinum, 2015), 20.

²³ Dag Hammarskjöld Library, „What are the official languages of the United Nations?“ [Navštíveno 7. 2. 2021] <https://ask.un.org/faq/14463>.

²⁴ United Nations, „Interpretation and Translation,“ [Navštíveno 7. 2. 2021] <https://www.un.org/en/sections/about-un/official-languages/index.html>.

Jazyky, kterými se hovoří v OSN, jsou angličtina, francouzština, španělština, ruština, čínština a arabština. Neexistují žádná oficiální kritéria pro to, jak se jazyk může stát oficiálním nebo pracovním, nicméně můžeme vycházet z toho, co je charakteristické pro již uznané jazyky. V roce 1946 OSN označila jazyky Charty OSN za oficiální.²⁵ Jejich společným rysem je tedy to, že je spojuje Charta OSN. Po zařazení arabštiny lze navíc říci, že spolu s angličtinou, francouzštinou a španělštinou tvoří jazyky, kterými hovoří nejvíce členských států.²⁶ Čínština je na druhou stranu vůbec nejrozšířenějším jazykem na světě.²⁷ Ruština je úředním jazykem Ruské federace, Běloruska, Kyrgyzstánu, Kazachstánu a je rozšířená ve Východní Evropě, Střední Asii a na Balkáně.²⁸

Podíváme-li se na hlavní orgány OSN, tak oficiálními a pracovními jazyky GA a UNSC je všech šest jazyků.²⁹ Oficiální jazyky ECOSOC jsou totožné s GA a UNSC, pracovní jazyky se však liší zde se užívá jediné angličtina, francouzština a španělština.³⁰ Pracovními jazyky Sekretariátu je pouze angličtina a francouzština a ICJ též používá výhradě tyto dva jazyky.³¹

Pokud jde o další jazyky v OSN, tak němčina je používána i přesto, že nespadá do kategorie oficiálních nebo pracovních jazyků. Existuje totiž německé překladatelské oddělení, které bylo zřízené od roku 1974 a mělo na starost překlad nejdůležitějších rezolucí a rozhodnutí GA a UNSC společně s dalšími důležitými dokumenty.³² V Organizaci OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO) můžeme nalézt vedle šesti pracovních jazyků také hindštinu, portugalštinu a italštinu.³³ Například webový portál UN News, jenž přináší informace ohledně své organizace a aktuálního dění ve světě, nabízí rovněž jazykové mutace obsahu v oficiálních jazycích OSN, hindštině, portugalštině, ale místo italštiny má v nabídce svahilštinu.³⁴ Síť informačních center OSN se vyskytuje v 63 zemích světa. Jejich webové

²⁵ Rezoluce GA A/RES/2(I) (1. 2. 1946).

²⁶ Nāšir bin ‘Abdallāh al-Ġālī, „al-Luġa al-‘arabīja luġa li-l’alqāt ad-dawlīja“ [Arabština je jazykem mezinárodních vztahů], v *al-Luġa al-‘arabīja fī al-munazzamāt ad-dawlīja* [Arabština v mezinárodních organizacích], ed. Nāšir bin ‘Abdallāh al-Ġālī (ar-Rijād: Markaz al-malik ‘Abdallāh bin ‘Abadal‘ azīz ad-dawlī li-chidmat al-luġa al-‘arabīja, 2015), 43.

²⁷ Ibid.

²⁸ World Atlas, „The Six Official Languages of The United Nations,“ [Navštíveno 7. 2. 2021] <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-the-official-languages-of-the-united-nations.html>.

²⁹ *Rules of Procedure of the General Assembly* (New York: United Nations, 2021), 14.;

Provisional Rules of Procedure of the Security Council (New York: United Nations, 1983), 8.

³⁰ *Rules of Procedure of the Economic and Social Council* (New York: United Nations, 1992).

³¹ Dag Hammarskjöld Library, „What are the official languages of the United Nations?“.

³² Deborah Cao, and Xingmin Zhao, „Translation at the United Nations as Specialized Translation,“ *The Journal of Specialised Translation*, Issue 9 (2008): 54.

³³ al-Ġālī, „al-Luġa al-‘arabīja luġa li-l’alqāt ad-dawlīja,“ 42.

³⁴ UN News. Dostupné z: <https://news.un.org/en/>.

stránky jsou k dispozici i v úředních jazycích těchto zemí.³⁵ Vedle toho Odbor OSN pro globální komunikaci (DGC), jenž má na starost informační centra a jiné platformy, komunikuje celkem ve více než 80 jazycích.³⁶

V následující podkapitole otevřeme tematiku multilingvismu a vztahů mezi oficiálními a neoficiálními jazyky.

2.3 Multilingvismus v OSN a rovnováha jazyků

OSN přijímá koncept multilingvismus, jenž je možné obecně definovat jako „schopnost jednotlivců a organizací verbálně nebo písemně komunikovat ve více jazycích“.³⁷ Opakem multilingvismu je monolingvismus, tj. komunikace v jednom jazyce.

Multilingvismus má své výhody i nevýhody. Jednou z výhod multilingvismu pro reprezentanty zemí v OSN je možnost vyjadřovat se ve svém rodném jazyce, což jim umožňuje přirozenější a přesnější projev, a ve výsledku je riziko nepochopení menší.³⁸ Na druhou stranu se jedná o drahou finanční záležitost, která vyžaduje kvalifikovaný personál, koordinaci a čas.³⁹ Další nevýhodou multilingvismu je, že vytváří prostor ke komparaci mezi jazyky, ať již oficiálními nebo neoficiálními. Organizace v tomto případě musí monitorovat jazyky, které se v ní užívají a průběžně pracovat na odstraňování případných nedostatků v překladové ekvivalenci, jež by mohly vést například k nežádoucí dezinterpretaci té či oné jazykové verze některého z dokumentů. Komplikovanější je pak situace u oficiálně neuznávaných jazyků, jelikož se vytváří potenciální prostor pro jejich diskriminaci ve srovnání s těmi oficiálními.⁴⁰ Zároveň přijetí všech jazyků jakožto oficiálních (a pracovních) je finančně nereálné.⁴¹

³⁵ UN Information Centres. Dostupné z:

<https://unic.un.org/aroundworld/unics/en/whatWeDo/productsAndServices/websites/index.asp?callPage=home>; <https://unic.un.org/aroundworld/unics/en/whoWeAre/index.asp>.

³⁶ DGC, „Telling the UN story in many languages, powered across platforms.“ [Navštíveno 10. 2. 2021] <https://www.un.org/en/departments-global-communications>.

³⁷ Nikolay Lozinskiy, *Multilingualism in the United Nations system: Report of the Joint Inspection Unit* (Geneva: United Nations, 2020), 2.

³⁸ Mala Tabory, *Multilingualism in International Law and Institutions* (Alphen aan den Rijn - Rockville, Maryland: Sijthoff & Noordhoff, 1980), 145.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Mala Tabory, „The Addition of Arabic as an Official and Working Language of the UN General Assembly and at Diplomatic Conferences,“ *Israel Law Review* Vol. 13, no. 3 (1978): 408.

⁴¹ Stanko Nick uvádí, že překlad jedné stránky do všech úředních jazyků by pokrylo nezbytné roční životní náklady jedné osoby v Indii, viz poznámku č. 5 v Stanko Nick, „Use of Language in Diplomacy,“ *Language and Diplomacy*, eds. Jovan Kurbalija and Hannah Slavik (Malta: DiploProjects, 2001), 21. Dostupné z: http://site.iugaza.edu.ps/wmodallal/files/2010/02/Language_and_Diplomacy.pdf.

Organizace trpěla nedostatky z hlediska udržování vyváženosti oficiálních jazyků, což vedlo k vnitřním sporům. Přestože OSN uznává multilingvismus, tak převaha některých jazyků je zjevná, zejména u angličtiny.⁴² Tento jazyk byl a stále je *lingua franca* v globálním měřítku. Angličtina je široce užívána v diplomacii, akademické sféře, mezinárodním obchodě, médiích nebo ve filmovém průmyslu,⁴³ což ji činí silnou. Montserrat Tafalla Plana, na základě svého zkoumání multilingvismu v OSN v této souvislosti zdůrazňuje fakt, že angličtina je (vedle francouzštiny) pracovním jazykem Sekretariátu OSN.⁴⁴ O jakési dlouhodobé dominanci právě těchto dvou jazyků také svědčí publikační a veřejná činnost; např. časopis UN Chronicle, byl sice až do roku 1995 vydáván ve všech oficiálních jazycích, od tohoto data však vychází pouze v angličtině a francouzštině.⁴⁵

Další problém spočíval například v nedostatku překladatelů a zpoždění při zveřejňování oficiálních dokumentů, které nebyly v angličtině. Veškeré problémy vedly k předložení důvodové zprávy v roce 1995 generálnímu tajemníkovi OSN, který také stojí v čele Sekretariátu.⁴⁶ Zprávu podalo 46 členských států, které požadovaly zahrnutí otázky multilingvismu do pracovní agendy GA, odsuzovaly jazykovou situaci v OSN a požadovaly rovné jazykové zacházení.⁴⁷

Jak se k této stížnosti postavila OSN? Organizace jednala rychle, aby aktivněji prosazovala multilingvismus, a přistoupila k předloženým doporučením ohledně rovnosti jazyků. Přijala řadu rezolucí a vydávala zprávy, aby eliminovala rozdíly mezi oficiálními jazyky.⁴⁸ Rezoluce z roku 1995 požadovala přísné dodržování předpisů OSN souvisejících s jazyky OSN.⁴⁹ V roce 2000 přijala další rezoluci, jež stanovila, že generální tajemník jmenuje vysokého úředníka ze Sekretariátu, který bude koordinovat multilingvismus v rámci aktivit Sekretariátu.⁵⁰ Pozice koordinátora multilingvismu tak dbá na to, aby byl v oblasti multilingvismu zachováván koordinovaný a konzistentní přístup.⁵¹

⁴² Montserrat Tafalla Plana, „El multilingüismo en la Organización de las Naciones Unidas,“ *Revista de llengua i dret*, N°. 53 (2010): 140.

⁴³ al-Ġālī, „al-Luġa al-‘arabīja luġa li-l‘alāqāt ad-dawlīja,“ 44.

⁴⁴ Tafalla, „El multilingüismo en la Organización de las Naciones Unidas,“ 146-147.

⁴⁵ Ibid. 148.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid. 148-149.

⁴⁸ United Nations, „Minimum standards for multilingualism of United Nations websites,“ [Navštíveno 11. 2. 2021] <https://www.un.org/en/sections/web-governance/minimum-standards-multilingualism-united-nations-websites/index.html>.

⁴⁹ Tafalla, „El multilingüismo en la Organización de las Naciones Unidas,“ 150.

⁵⁰ Rezoluce GA A/RES/54/64 (21. 1. 2000).

⁵¹ United Nations Secretary-General, „Coordinator for Multilingualism,“ [Navštíveno 11. 2. 2021] <https://www.un.org/sg/en/multilingualism/index.shtml>.

Mimo těchto kroků OSN dále určila světové dny jednotlivých oficiálních jazyků, aby připomínala důležitost multilingvismu. Den francouzského jazyka je 20. března, jelikož ve stejný den roku 1970 byla zřízena Mezinárodní organizace Frankofonie.⁵² Den čínského jazyka je 20. dubna a je spojován s mýtickou postavou Čchang-t'ie, vynálezce čínských znaků.⁵³ Angličtina, španělština a ruština jsou asociovány se světově proslulými spisovateli. Den anglického jazyka a den španělského jazyka sdílejí tentýž den, 23. dubna, jelikož je považován za den, kdy se narodil a zemřel Wiliam Shakespeare a zároveň zemřel i Miguel de Cervantes. Na počest narození Alexandra Sergejeviče Puškina je den ruského jazyka 6. června.

Den arabského jazyka se slaví 18. prosince, protože právě v tento den v roce 1973 došlo k rozhodnutí, že se arabština stane oficiálním a pracovním jazykem v GA. Profesor Nabīl 'Atīja az-Zahīrī uvedl, že připojením arabštiny do systému OSN je „pravděpodobně nejdůležitější událost v historii arabštiny od raných dob arabských výbojů a následného období rozkvětu“⁵⁴. Mimo jiné az-Zahīrī dodává, že díky této události „arabština pronikla do nitra světového parlamentu, stanula po boku dalších jazyků v širokém mezinárodním rámci moderního světa a stala se oproti jiným jazykům světa jejich partnerem“⁵⁵. Jedná se o strategický krok, jak šířit a posílit prestižní status arabštiny na mezinárodní úrovni.

Tento den je věnován aktualitám a historii arabské vzdělanosti a je prezentována arabská kultura a náboženství v arabském světě. Například v roce 2020 proběhl webinář zaštiťovaný UNESCEM, kde došlo k debatě o jazykových akademiích jako „prostoru pro ochranu a uchování arabského jazyka.“⁵⁶ Arabské dialekty mají ve společnosti širší užití, než spisovná arabština a v akademické sféře vládne angličtina a francouzština.⁵⁷ Tento den umožňuje šířit

⁵² Ministerstvo zahraničních věcí, „Mezinárodní organizace Frankofonie (OIF),“ [Navštíveno 12. 2. 2021] https://www.mzv.cz/paris/cz/frankofonie/frankofonie_1/index_1.html.

⁵³ UN News, „UN celebrates Chinese Language Day with art and exhibitions,“ [Navštíveno 12. 2. 2021] <https://news.un.org/en/story/2011/04/372852-un-celebrates-chinese-language-day-art-and-exhibitions>.

⁵⁴ Nabīl 'Atīja az-Zahīrī, „at-Tawfīq bil-luġa al-'arabīja fī Munazzamat al-'Umam al-Muttaḥida“ [Dokumentace v arabštině v Organizaci spojených národů], ed. al-Ġālī, *al-Luġa al-'arabīja fī al-munazzamat ad-dawlīja*, 101.

⁵⁵ Ibid. 95.

⁵⁶ UNESCO, „World Arabic Language Day,“ [Navštíveno 13. 2. 2021] <https://en.unesco.org/commemorations/worldarabiclanguage-day>.

⁵⁷ Ibid.

povědomí o jazyce, ale přináší i zajímavosti, ať již pro rodilé mluvčí nebo pro cizince, kteří chtějí získat informace o arabštině.



Obrázek č. 1.

Oficiální logo k oslavě Světového dne arabštiny.⁵⁸

Mimo těchto oficiálních dní OSN zavedla i Mezinárodní den mateřského jazyka (21. únor) a Mezinárodní den znakových jazyků (23. září). V minulosti také proběhl Mezinárodní rok jazyků (2008) a Mezinárodní rok domorodých jazyků (2019).

Kromě toho je možné zaznamenat podrobnou zprávu z června roku 2020 o multilingvismu vydanou Společnou inspekční jednotkou OSN (JIU), která je jediným nezávislým externím orgánem OSN, jenž je pověřen kontrolou a hodnocením celého systému.⁵⁹ Stávající agendou JIU je multilingvismus (2020-2022) a mezi její aktuální doporučení patří například příprava strategického a politického rámce pro multilingvismus a jmenování koordinátora multilingvismu do konce roku 2022.⁶⁰

Multilingvismus v OSN byl kritizován, protože postrádal koordinovanost a paritu jazyků. OSN kritiku ustála a již od roku 1995 usilovně zdokonaluje kvalitu svého systému jazyků. Důkazem jsou rezoluce a zprávy, jež o multilingvismu vydává. JIU provádí kontrolní činnost a přijímá agendy, aby uchovávala a chránila jazykovou rovnováhu oficiálních jazyků OSN.

Problematika neoficiálních jazyků je však stále nevyřešena a je potřeba nadále sledovat, zda OSN v rámci dalších kroků rozšíří svou jazykovou rozmanitost, či ne.

⁵⁸ UNESCO, „World Arabic Language Day.“ Dostupné z:

<https://en.unesco.org/commemorations/worldarabiclanguageaday>.

⁵⁹ Joint Inspection Unit of the United Nations System, „Independent system-wide oversight for efficiency, effectiveness and coordination,“ [Navštíveno 14. 2. 2021] <https://www.unjiu.org/>.

⁶⁰ Nikolay Lozinskiy, *Multilingualism in the United Nations system: Report of the Joint Inspection Unit* (Geneva: United Nations, 2020), 5. Dostupné z: <https://undocs.org/en/JIU/REP/2020/6>.

3 Postavení arabštiny v OSN

3.1 Historický kontext arabštiny v OSN

Prosazení arabštiny v OSN má své kořeny v jejích specializovaných agenturách, které arabštině otevřely cestu až k hlavním orgánům OSN. První agenturou, která tak učinila, bylo UNESCO. V roce 1948 proběhla konference v Bejrútu, kde byla poprvé použita arabština jako jednací jazyk a UNESCO následně ustanovilo, že bude jazykem řídicích orgánů zasedajících v arabsky mluvících zemích (vedle angličtiny a francouzštiny).⁶¹

Chronologicky dalším významným datem je rok 1954, kdy rezoluce GA ustavila, že omezené množství dokumentů GA, jeho výborů a podvýborů, ale i dalších orgánů OSN bude zveřejněno také v arabské verzi.⁶² O rok později se otevřelo arabské překladatelské oddělení, která překládala nejdůležitější dokumenty GA.⁶³

Regionální výbor pro oblast východního Středomoří uznal v roce 1957 arabštinu jako pracovní jazyk.⁶⁴ Tento výbor spadá pod specializovanou agenturu Světová zdravotnická organizace (WHO). UNESCO v roce 1960 provedlo další krok v souvislosti s arabštinou. Schválilo její použití v regionálních konferencích, kde se hovoří arabsky. Rovněž umožnilo překládání dokumentů a základních publikací do arabštiny.⁶⁵ O šest let později se arabština začala používat na plenárních zasedáních, kde byla simultánně tlumočena do dalších jazyků.⁶⁶

Specializovaná agentura Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) označila v roce 1971 arabštinu za oficiální a pracovní jazyk. Jednalo se však pouze o omezené užívání, proto někteří delegáti vyslovili přání, aby měla arabština stejný status jako ostatní uznané jazyky.⁶⁷

⁶¹ UNESCO, „History of the Arabic language at UNESCO“, [Navštíveno 16. 2. 2021]

<http://www.unesco.org/new/en/unesco/resources/history-of-the-arabic-language-at-unesco/>.

⁶² Omezené množství překladu do arabštiny spočívalo v tom, že během 12 měsíců publikování nesmí původní text v angličtině dosáhnout více jak 4.000 tisíce stran. Zprávy dalších orgánů OSN se překládaly, pokud se zabývaly problémy oblastí, kde se hovoří arabsky, viz Rezoluci GA A/RES/878(IX) (4. 12. 1954).

⁶³ Šu‘bat at-tarğama wa at-taħrīr [Překladatelská a redakční divize], Dā‘irat at-tarğama al-‘arabīja [Arabské překladatelské oddělení], *Dalīl at-tarğama wa at-taħrīr* [Manuál překladu a editace] (New York: United Nations, 2000, 2004), 5.

⁶⁴ World Health Assembly, Use of Arabic in the Regional Committee for the Eastern Mediterranean (1956), World Health Organization.

⁶⁵ ‘Abdallāh al-‘Amīd, „al-Luġa al-‘arabīja fī al-Jūneskū al-Muktasabāt wa ’āfāq at-tanmīja“ [Arabština v UNESCO, úspěchy a rozvojové vyhlídky], ed. al-Ġālī, *al-Luġa al-‘arabīja fī al-munaẓẓamāt ad-dawlīja*, 159.

⁶⁶ UNESCO, „History of the Arabic language at UNESCO.“

⁶⁷ Amendments to the FAO „Basic Texts“, „Arabic as an Official Language of the Organization and as a Working Language for Limited Purposes.

OSN tak učinila o dva roky později v roce 1973 rezolucí 3190 (XXVIII) zařazující arabštinu mezi oficiální a pracovní jazyky Valného shromáždění a jeho hlavních výborů.⁶⁸ Rezoluce uvádí význam arabštiny a důvody pro její začlenění:⁶⁹

**3190 (XXVIII). Zařazení arabštiny mezi oficiální a pracovní jazyky
Valného shromáždění a jeho hlavních výborů.**

Valné shromáždění,

Uznává významnou roli arabského jazyka při zachování a šíření civilizace člověka a jeho kultury,

Uznává dále, že arabština je jazykem devatenácti členů Organizace spojených národů a je pracovním jazykem v takových specializovaných agenturách, jako je Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu, Organizace OSN pro výživu a zemědělství, Světová zdravotnická organizace a Mezinárodní organizace práce, jakož i oficiálním a pracovním jazykem Organizace africké jednoty,

Uvědomuje si potřebu dosáhnout větší mezinárodní spolupráce a podporovat harmonizaci činností národů, jak je stanoveno v Chartě Organizace spojených národů,

Oceňuje ujištění členů arabských států OSN, že společně uhradí náklady na provádění této rezoluce během prvních tří let,

Rozhoduje se zařadit arabštinu mezi oficiální a pracovní jazyky Valného shromáždění a jeho hlavních výborů a odpovídajícím způsobem změnit příslušná ustanovení jednacího řádu shromáždění.

*2206. Plenární zasedání
18. prosince 1973*

Ve stejný den přijala GA i rezoluci o zařazení čínštiny mezi pracovními jazyky GA a dále pozměňovací návrhy k jednacím řádům o oficiálních a pracovních jazycích.⁷⁰

Mala Taboryová, která ve své studii uvádí okolnosti související s přijetím arabštiny do GA, konstatuje, že se jednalo o dlouhodobý plán arabských zemí.⁷¹ Zmiňuje rok 1952, kdy iráčtí a syrští reprezentanti podpořili španělštinu, aby se stala pracovním jazykem ECOSOC.

⁶⁸ Rezoluce GA A/RES/3190 (XXVIII) (18. 12. 1973). Rezoluce je dostupná ve všech oficiálních jazycích OSN z: [https://undocs.org/en/A/RES/3190\(XXVIII\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](https://undocs.org/en/A/RES/3190(XXVIII)&Lang=E&Area=RESOLUTION).

⁶⁹ Vlastní překlad do češtiny, původní rezoluce ve všech oficiálních jazycích je k dispozici v odkazu, který je výše.

⁷⁰ Rezoluce GA A/RES/3191 (XXVIII) (18. 12. 1973).

⁷¹ Tabory, „The Addition of Arabic as an Official and Working Language of the UN General Assembly and at Diplomatic Conferences,“ 402.

Vyjádřili přitom přání, aby se jednou arabština stala pracovním jazykem.⁷² Tato podpora byla také podle Alexandra Ostrowera „pečlivě zváženým politickým manévrem.“⁷³

V roce 1973 došlo k arabskému ropnému embargu, které bylo výsledkem čtvrté arabsko-izraelské války, což mělo za následek ekonomickou krizi na Západě. Taboryová v souvislosti s ropným embargem argumentuje, že tato událost poskytla arabským národům „finanční a politickou moc vládnout nad Západem“⁷⁴. ‘Abdallāh al-‘Amīd rovněž uvádí, že během tohoto embarga „členské státy Ligy arabských států usilovaly o získání oficiálního statusu arabštiny v OSN.“⁷⁵

V prosinci roku 1973 vyjádřil zástupce Egypta na půdě OSN některé argumenty, proč by měla být arabština zařazena do OSN jako oficiální a pracovní jazyk. Prohlásil:

„[...] Jazyky jsou projevem civilizace a absence arabštiny v OSN představuje zásadní kulturní nedostatek. Zvažované jazyky autory Charty nepochybně charakterizovaly společensko-politické entity světa, který se vynořil z druhé světové války. Od té doby došlo k mnoha změnám. Příspěvatelé k činnosti OSN jsou dnes rozmanitější než ti, kteří používali pět oficiálních nebo pracovních jazyků Organizace. [...] Arabsky mluví více než 120 milionů lidí v oblasti, jež se rozkládá na velké rozloze. Jedná se o oficiální jazyk 19 arabských suverénních států a jazyk svaté knihy, jež je posvátná pro více než 700 milionů lidí. Zahrnutí arabštiny do mechanismu Organizace spojených národů by poskytlo velkou službu Organizaci i celému arabskému světu. Dosáhlo by se většího dopadu Organizace spojených národů a posílilo by to nezbytný proces kulturní univerzálnosti, která by přispěla k úsilí směřujícímu k politické univerzálnosti.“⁷⁶

⁷² Ibid.

⁷³ Alexander Ostrower, *Language, Law, and Diplomacy: A study of Linguistic Diversity in Official International Relations and International Law* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1965, vol. 2), citováno v Tabory, „The Addition of Arabic as an Official and Working Language of the UN General Assembly and at Diplomatic Conferences,“ 412.

⁷⁴ Tabory, „The Addition of Arabic as an Official and Working Language of the UN General Assembly and at Diplomatic Conferences,“ 403.

⁷⁵ al-‘Amīd, „al-Luġa al-‘arabija fī al-Jūneskū al-Muktasabāt wa ’āfāq at-tanmija“, 176.

⁷⁶ GA, 28th session, 5th Committee, 1629th meeting, 14. prosince 1973, New York. Projev egyptského zástupce je v dokumentu OSN uveden v minulém čase, v této citaci jsem převedla na přítomný čas. Na zdroj je odkazováno v Tabory, „The Addition of Arabic as an Official and Working Language of the UN General Assembly and at Diplomatic Conferences,“ 394-395.

Pokud bychom akceptovali myšlenku, že jedno z kritérií nebo charakteristik, které by měl vykazovat jazyk jako potenciální „uchazeč“ o pozici oficiálního nebo pracovního jazyka OSN, je počet členských zemí hovořících daným jazykem⁷⁷, tak lze konstatovat, že z tohoto hlediska arabština teprve postupně nabývala na významu. V době založení OSN se totiž značná část arabského světa nacházela pod tou či onou formou koloniální nadvlády. Proces dekolonizace a získávání suverenity jednotlivých arabských států se završil teprve až na počátku 70. let 20. století. V roce 1945 byl počet členských států s arabštinou jakožto úřední nebo jednou z úředních řečí pouze pět (Egypt, Irák, Libanon, Saúdská Arábie a Sýrie)⁷⁸ a až v roce 1971⁷⁹ se tento počet vyšplhal na devatenáct, tedy dva roky před vydáním výše zmíněné rezoluce 3190 (XXVIII) a zavedení arabštiny jako oficiálního a pracovního jazyka ve specializované agentuře FAO. V tomto roce bylo opět vysloveno přání zařadit arabštinu mezi další oficiální a pracovní jazyky OSN. Nově vzniklé se připojily k OSN zpravidla ve stejný rok, kdy byla uznána jejich nezávislost (Alžírsko, Bahrajn, Čad, Katar, Maroko, Spojené arabské emiráty, Súdán a Tunisko)⁸⁰ anebo o rok či pár let později po jejich uznání (Kuvajt, Libye, Mauritánie)⁸¹.

Pokud jde o události související s ropným embargem, tak se můžeme domnívat, že představovaly další důležitý faktor při prosazování arabštiny v GA, jelikož arabské země na základě své pevnější pozice mohly ovlivnit rozhodnutí OSN jako vážný „uchazeč“. Tyto události lze rovněž interpretovat jako impuls, který mohl urychlit proces prosazování arabštiny od roku 1971, zejména když arabské státy nabídly pokrytí finančních výdajů za první tři roky od vydání rezoluce.

Je řada důvodů, proč státy usilují o získání oficiálního statusu jazyka v OSN. Toto postavení lze považovat za významné, jelikož mu propůjčuje určitý mezinárodní vliv. Například Francisco Moreno-Fernández zkoumal v centru Instituto Cervantes při Harvardské univerzitě, co určuje důležitost mezinárodních jazyků. V návaznosti na předchozí studie z 90. let 20. století zpracoval jazykový index (LI), jenž zahrnuje soubor kritérií určujících míru důležitosti jednotlivých jazyků. Mezi tyto faktory spadá počet rodilých mluvčích, počet zemí,

⁷⁷ Viz podkapitolu 2.2.

⁷⁸ United Nations, „Member States.“ Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us/member-states>.

⁷⁹ Poslední arabské státy, které se připojily k OSN před rokem 1973 a jež mají arabštinu jako úřední jazyk, jsou státy Perského zálivu (Bahrajn, Katar, Spojené arabské emiráty), odkud se Britové stáhli. Britové se rovněž stáhli z území Ománu, který se připojil v roce 1971 k OSN, avšak tato země nikdy nebyla formálně označena za britský protektorát.

⁸⁰ Alžírsko - 1962, Bahrajn - 1971, Čad - 1960, Katar - 1971, Maroko - 1956, Spojené arabské emiráty - 1971, Súdán - 1956, Tunisko - 1956.

⁸¹ Kuvajt získal nezávislost roku 1963 a připojil se k OSN v r. 1965, Libye získala nezávislost roku 1952 a připojila se k OSN v r. 1955, Mauritánie získala nezávislost v roce 1960 a k OSN se připojila v r. 1961. Sýrie získala nezávislost sice už v roce 1946, avšak k OSN se připojila v roce 1955.

index lidského rozvoje (HDI)⁸², objem exportu, počet překladů a oficiální status v OSN.⁸³ Oficiální jazyk v OSN je totiž „ukazatelem diplomatické a institucionální váhy.“⁸⁴

Moreno-Fernández aktualizoval starší studie autorů tím, že do tohoto indexu zahrnul např. i arabštinu.

Languages	Speakers (millions)	HDI	Countries	Exports (millions)	Translations	UN	2014 LI
English	360	0.667	46	4516567	1264943	1	0.418
Chinese	955	0.764	3	2759500	14065	1	0.352
Spanish	470	0.732	21	1294041	54535	1	0.332
Arabic	295	0.639	24	1902330	12407	1	0.302
Russian	155	0.788	2	530700	103587	1	0.289
French	74	0.536	27	1820359	225745	1	0.273
German	89	0.897	6	2288390	208060	0	0.261
Malay	77	0.842	3	828491	217	0	0.259
Korean	76	0.812	2	663562	4701	0	0.245
Japanese	125	0.911	1	792900	29241	0	0.244
Italian	60	0.897	2	783700	69538	0	0.24
Swedish	9	0.904	2	250300	39852	0	0.233
Portuguese	215	0.554	8	859826	11566	0	0.172
Hindi	310	0.554	1	309100	1512	0	0.165
Total	3270		148	19599766	2039969		
Weight	0.25	0.25	0.25	0.09	0.09	0.07	

Tabulka č. 2.

Jazykový index z roku 2014. Arabština je na čtvrtém místě a váha oficiálního jazyka v OSN je 0.07.⁸⁵

Co následovalo po zavedení arabštiny do hlavního orgánu OSN? V Ženevě a ve Vídni vznikla oddělení, která slouží pro překlad a tlumočení arabštiny. V Bejrútu a v Addis Abebě byla založena arabská překladatelská sekce pro ekonomické komise v Západní Asii a v Africe.⁸⁶

V roce 1979 rezoluce 34/226 stanovila, že arabské jazykové služby mají být v souladu s ostatními službami oficiálních a pracovních jazyků.⁸⁷ Další rezoluce 35/219 z roku 1980 připojila arabštinu k oficiálním jazykům přidružených orgánů GA, a navíc začlenila arabštinu

⁸² Rozvojový program OSN vydává Human Development Index, který je měřítkem průměrného úspěchu v oblastech lidského rozvoje: dlouhý a zdravý život, informovanost a slušná životní úroveň. [Navštíveno 17. 2. 2021] <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>.

⁸³ Francisco Moreno-Fernández, „The International Importance of Languages,“ *Informes del Observatorio/Observatorio Reports*, Instituto Cervantes at the Faculty of Arts and Sciences of Harvard University (2015): 7-8.

⁸⁴ Ibid. 8-9.

⁸⁵ Francisco Moreno-Fernández, „The International Importance of Languages,“ *Informes del Observatorio/Observatorio Reports*, Instituto Cervantes at the Faculty of Arts and Sciences of Harvard University (2015): 8.

⁸⁶ ʿAḥmad Karrūm, „al-Waṭāʾiq al-ʿarabīja fī al-munazzamāt ad-dawlīja bajna at-tahrīr wa at-tarḡama Munazzamat al-ʿUmam al-Muttaḥida ʿunmūdaḡan“ [Arabské dokumenty v mezinárodních organizacích, mezi redakcí a překladem, Organizace spojených národů jako model], ed. al-Ġālī, *al-Luġa al-ʿarabīja fī al-munazzamāt ad-dawlīja*, 63.

⁸⁷ Rezoluce GA A/RES/34/226 (20. 12. 1979).

mezi oficiální i pracovní jazyky Rady bezpečnosti a oficiální jazyky Ekonomické a sociální rady.⁸⁸

Webová stránka OSN byla poprvé zpuštěna v roce 1995. Nejdříve byla v angličtině, poté byla od roku 1996 rozšířena o francouzštinu a španělštinu, a nakonec od roku 1998 o ostatní jazyky.⁸⁹

Saudská Arábie a Maroko navrhly v říjnu roku 2012, aby se Světový den arabštiny slavil dne 18. prosince. UNESCO následně v roce 2013 připojilo tento den jako součást svého každoročního programu.⁹⁰

Již od konce 40. let minulého století existovala arabština v systému OSN. Působila ve specializovaných agenturách a postupem času dosáhla takového významu, až se zařadila mezi základní orgány OSN. Prvním orgánem se stalo GA a o sedm let později se připojilo UNSC a ECOSOC. Důvodem přijetí arabštiny do GA bylo v rezoluci odůvodněno tím, že GA uznalo kulturní roli arabštiny, počet členských zemí v OSN, jež hovoří arabštinou a její činnost ve specializovaných agenturách a Organizace africké jednoty.

Ve stejném roce však probíhaly politické události, které sekundární literatura uvádí jako patrnou příčinu tohoto rozhodnutí. Podkapitola poukazuje na důležitost osamostatnění arabských států před rokem 1973, které svým členstvím do OSN hrály rovněž jeden z možných faktorů k zavedení arabštiny. Oficiální status jazyka je diskutovaným tématem na mezinárodním poli, jelikož představuje jedno z šesti kritérií určujících mezinárodní vliv jazyků. Právě Moreno-Fernández zkoumal pozici arabštiny v jazykovém indexu mezinárodních jazyků jako první. Přijetí arabštiny do některých hlavních orgánů OSN umožnilo také její šíření do dalších oblastí OSN, jako je webový portál OSN či každoroční program k oslavě Světového dne arabštiny.

3.2 Moderní spisovná arabština

Arabština se řadí do skupiny semitských jazyků a je významným kulturním jazykem pro veškerý muslimský svět, jelikož je jazykem Koránu, svatého písma islámu. Arabština je

⁸⁸ Rezoluce GA A/RES/35/219 (17. 12. 1980).

⁸⁹ az-Zahīrī, „at-Tawṭīq bil-luġa al-‘arabīja fī Munazzamat al-‘Umam al-Muttaḥida,“ 99.

⁹⁰ al-‘Amīd, „al-Luġa al-‘arabīja fī al-Jūneskū al-Muktasabāt wa ’āfāq at-tanmīja“, 177.

úředním jazykem (či jedním z úředních jazyků) nebo národním jazykem ve 23 státech a počet jejich rodilých mluvčích je odhadován na 300 milionů.⁹¹

Typ arabštiny, který je užíván v systému OSN, obvykle označujeme jako moderní spisovnou arabštinu. MSA se vyznačuje normativním charakterem, formálností a kultivovaností.⁹² Je jazykovým stylem vysoké kultury, oblasti médií (zejména zpravodajství), akademické sféry, školství, úředního a oficiálního styku na národní, a především pak na mezinárodní úrovni mezi arabskými zeměmi. Lze říci, že MSA dominuje v písemném projevu, zatímco v projevu mluveném má omezenější uplatnění. Představuje jednotící a více méně jednotný jazyk pro celý arabský svět. Vývojová předchůdkyně MSA je klasická arabština, která představuje jazykový styl rozsáhlého středověkého arabsko-islámského písemnictví. Mezi MSA a klasickou arabštinou je patrný rozdíl především v syntaxi a lexiku. Obě tyto vývojové vrstvy se však v arabštině nazývají (*al-luġa*) *al-‘arabīja al-fuṣḥā* nebo zkráceně *al-fuṣḥā*.⁹³ Přestože se na Západě tyto dvě vrstvy rozlišují, tak v arabském světě zpravidla rozlišovány nejsou.⁹⁴

Modernizace arabštiny přicházela s obdobím zvaným *nahḍa* – arabská kulturní a literární obroda. Tento proces započal již během první poloviny 19. století v Egyptě za vlády Muḥammada ‘Alího a také v oblasti dnešního Libanonu a Sýrie.⁹⁵ V této době se arabská kultura střetla s evropskou kulturou a získala inspiraci v mnoha odvětvích.⁹⁶ Arabský jazyk byl obzvlášť ovlivněn reformami ve školství, rozvojem překladatelství a žurnalistiky, která má velkou zásluhu na obohacení lexika a oproštění se od květnatého jazykového stylu tak, aby mohl spisovný jazyk lépe vyhovovat potřebám moderní doby a byl srozumitelnější širšímu okruhu čtenářů. Žurnalistické texty přinášely zprávy i o dění mimo arabský svět a musely si tak hledat cestu, jak arabskému čtenáři popsat nové skutečnosti a dosud neznámé koncepty.

⁹¹ Reem Bassiouney, *Arabic Sociolinguistics: Topics in Diglossia, Gender, Identity, and Politics*, Second edition (Washington: Georgetown University Press, 2020), 4.

⁹² Zkratka „MSA“ neboli Modern Standard Arabic byla vytvořena na Harvardské univerzitě v 60. letech minulého století, viz Zuzana Gažáková and Ján Pauliny, *Arabský jazyk a kultura* (Univerzita Komenského v Bratislave, 2013), 116.

⁹³ Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic* (New York: Cambridge University Press, 2005), 4.

⁹⁴ Bassiouney, *Arabic Sociolinguistics: Topics in Diglossia, Gender, Identity, and Politics*, 27.

⁹⁵ Více o nahḍe a Muḥammadovi ‘Alím v 1. kapitole publikace František Ondráš, *Arabský román: Vznik a vývoj uměleckého žánru (1830-1930)* (Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2017).

⁹⁶ Kees Versteegh, *The Arabic Language*, Second edition (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2014), 221.

Další faktor, který sehrál důležitou úlohu v rozvíjení arabského jazyka, byl arabský nacionalismus na konci 19. století. Ten kladl důraz na arabskou identitu, literaturu, kulturu, ale především na znalost arabského jazyka.

Vedle vysokého stylu arabštiny, tj. MSA, v arabském světě existují také hovorové jazyky, regionální arabské dialekty. Hovorová řeč (*al-luġa al-‘āmmīja*) je běžnou formou zvláště neformální komunikace mezi lidmi. Koexistence těchto dvou typů se tradičně označuje termínem diglosie (*izdiwāġījat al-luġa*).⁹⁷

V 5. kapitole bude pojednáno působnosti MSA v rámci diplomatické sféry a o tom, jakým výzvám čelí překladatelé a tlumočníci z hlediska odlišností mezi arabštinou a ostatními jazyky.

⁹⁷ Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, 5.; Arabský termín *izdiwāġījat al-luġa* je synonymem pro diglosii, viz Bassiouney, *Arabic Sociolinguistics: Topics in Diglossia, Gender, Identity, and Politics*, 243.

4 Institucionální zázemí arabštiny v OSN

4.1 Sekretariát

Tato kapitola mapuje vnitřní fungování hlavního orgánu OSN, Sekretariátu. Sekretariát je totiž orgán, který je pověřen tím, aby sloužil ostatním orgánům OSN a spravoval jimi stanovené programy nebo činnosti.⁹⁸ Mezi tyto činnosti patří zejména jazykové služby. Vzhledem k tomu, že arabština dosáhla stejného statusu jako ostatní oficiální jazyky, tak se na ní automaticky vztahuje koncept multilingvismu. Z tohoto hlediska nabízejí všechny oficiální jazyky totožné překladatelsko-tlumočnické služby a dodržují pevně stanovená pravidla OSN.

Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby (DGACM) je odbor, který poskytuje tyto jazykové činnosti. Jedná se zároveň o největší odbor Sekretariátu.⁹⁹ Sekretariát na začátku své činnosti (1946) zaměstnával pouze 300 lidí, postupně se však tento počet rozšířil zhruba na 44 tisíc.¹⁰⁰ V rámci tohoto odboru jsou zaměstnání především jazykoví odborníci (překladatelé, tlumočníci, editoři, doslovní zapisovatelé, terminologové, referenční asistenti, korektoři, produkční editoři atd.).¹⁰¹

Sekretariát se skládá z oddělení, úřadů, kanceláří, konferencí, programů apod.¹⁰² Hlavní sídlo Sekretariátu se nachází v New Yorku. Úřady má však i jinde po světě, jako je Úřad OSN v Ženevě (UNOG), Úřad OSN ve Vídni (UNOV) a Úřad OSN v Nairobi (UNON).¹⁰³ Další kanceláře působí i v rámci regionálních komisí v mnoha dalších zemích.

Sekretariát dále zahrnuje Výkonný úřad generálního tajemníka. Generální tajemník je hlavním správním úředníkem OSN, který vykonává funkce, jež mu byly svěřeny ostatními orgány, zejména GA, UNSC a ECOSOC.¹⁰⁴ Mezi jeho pravomocemi a povinnostmi je upozornit UNSC na jakoukoliv záležitost, která „může dle jeho názoru ohrozit udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.“¹⁰⁵ Od roku 2017 tuto funkci zastává António Guterres, který je devátým generálním tajemníkem.

⁹⁸ „The Secretariat“, Gall and Hobby, eds. *Worldmark Encyclopedia of the Nations*, 54.

⁹⁹ az-Zahīrī, „at-Tawfīq bil-luġa al-‘arabīja fī Munazzamat al-‘Umam al-Muttaḥida“, 112.

¹⁰⁰ United Nations Careers, [Navštíveno: 10. 4. 2021]

<https://careers.un.org/lbw/home.aspx?viewtype=VD&lang=en-US>.

¹⁰¹ DGACM, „Language Careers“, [Navštíveno 10. 4. 2021]

<https://www.un.org/dgacm/en/content/language-careers>.

¹⁰² „The Secretariat“, Gall and Hobby, eds. *Worldmark Encyclopedia of the Nations*, 54.

¹⁰³ *Fakta a čísla OSN: Základní údaje o Organizaci spojených národů*, 13, 19.

¹⁰⁴ Ibid. 14.

¹⁰⁵ „The Secretariat“, Gall and Hobby, eds. *Worldmark Encyclopedia of the Nations*, 54.

4.2 Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby

DGACM poskytuje služby Valnému shromáždění, Ekonomické a sociální radě a Poručenské radě.¹⁰⁶ Realizuje rozmanité úlohy týkající se konferencí a mimořádných zasedání konaných pod záštitou OSN. Koordinuje také schůze a proces dokumentace pro všechny mezivládní orgány a odborné subjekty, jež se scházejí v sídle OSN. Podobné služby poskytuje i jiným pracovištím OSN.

Struktura DGACM je rozvinutá a každá sekce nebo oddělení má své přidělené úkoly. Za celý odbor je zodpovědný náměstek generálního tajemníka. Tuto funkci plní tatáž osoba, která má funkci koordinátora multilingvismu.¹⁰⁷ Kromě toho, že odpovídá za správu této sekce a multilingvismu, tak vede řízení konferencí mimo sídla OSN.¹⁰⁸ Další řízení se nachází v Ženevě, Vídni a Nairobi, neboť v těchto zemích fungují podobně jako DGACM překladatelsko-tlumočnické agendy. Hovoříme o Divizi řízení konferencí UNOG v Ženevě, Službě pro správu konferencí UNOV ve Vídni a Divizi konferenčních služeb UNON v Nairobi.

Největší z nich je divize v Ženevě, která je navíc druhým největším pracovištěm OSN.¹⁰⁹ V rámci této jazykové činnosti věnuje například velkou pozornost lidem se zdravotním postižením. Poskytuje jim služby jako je tlumočení do znakové řeči, vytlačování titulků v Braillově písmu, ale také začleňuje do svého týmu osoby, jež trpí těmito zdravotními problémy.¹¹⁰

Ve všech těchto střediscích působí 80 pracovníků v arabských překladatelsko-tlumočnických sekcích, přitom více jak polovina z nich sídlí v New Yorku. Jedná se o zaměstnance, kteří pocházejí z různých národů.

¹⁰⁶ Zpravodaj generálního tajemníka, „Organization of the Department for General Assembly and Conference Management,“ 2021. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/3900462?ln=en>.

¹⁰⁷ DGACM, „Coordination of multilingualism,“ [Navštíveno 12. 4. 2021] <https://www.un.org/dgacm/en/content/multilingualism-coordination>.

¹⁰⁸ Zpravodaj generálního tajemníka, „Organization of the Department for General Assembly and Conference Management,“ 2021.

¹⁰⁹ DGACM, „Division of Conference Management (Geneva),“ [Navštíveno 13. 4. 2021] <https://www.un.org/dgacm/en/content/division-conference-management>.

¹¹⁰ Ibid.

Arabic language (interpreters and translators), overall, by year																	
Year	Algerian	Egyptian	French	Greek	Jordanian	Lebanese	Mauritanian	Moroccan	Russian	Senegalese	Sudanese	Swiss	Syrian	Tunisian	United States	Total	
2017	3	24	4	1	5	18	1	14	1	1	1	1	6	5	2	87	
2018	3	25	4	1	3	14	1	13	1	2	1	0	5	4	2	79	
2019	3	23	5	1	3	16	1	13	1	2	1	1	5	4	1	80	

Tabulka č. 2.

Upravená tabulka s počtem překladatelů a tlumočnicků arabštiny od roku 2017-2019 a jejich národnosti.¹¹¹

Nejdůležitější divize, které mají na starost jazykovou praxi, jsou: Divize centrálního plánování a koordinace, Divize dokumentace a Divize schůzí a vydavatelství.

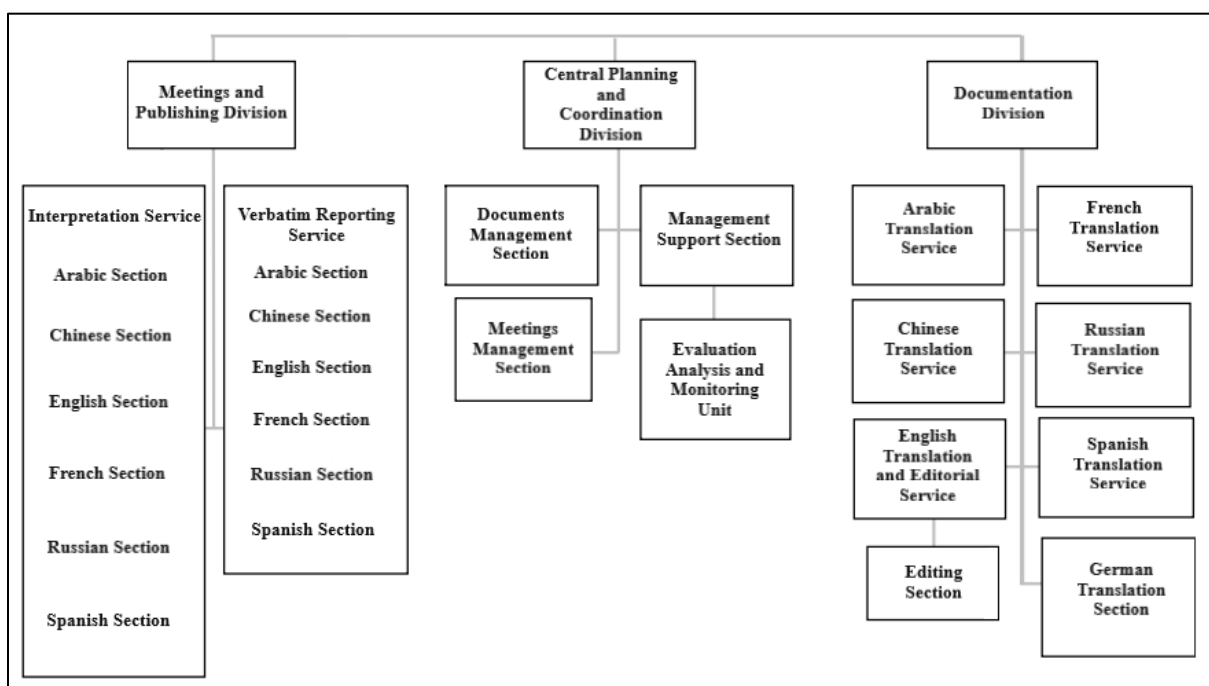


Schéma č. 1.

Upravené a zjednodušené organizační schéma DGACM.¹¹²

Dohromady vytvářejí tyto divize tým, který se stará o hladký chod a proces vydávání i zajišťování dokumentace. Tyto divize budou jednotlivě prezentovány v následujících oddílech.

¹¹¹ GA A/75/565, „Annex: Overview of language staff by language, nationality and duty stations (interpreters and translators only) and analysis of trends over the three-year period from 2017 to 2019“ Pattern of conferences: Report of the Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions, 2020. Za nalezání tohoto dokumentu vděčím knihovnici Jenny Pickardt z digitální knihovny OSN, Dag Hammarskjöld Library, a to na základě naší písemné korespondence z dubna 2021.

¹¹² Linda Giltinan, „Organization chart,“ DGACM, červenec 2020. Dostupné z: https://www.un.org/sites/www.un.org.dgacm/files/organization/chart_en.pdf.

4.2.1 Divize centrálního plánování a koordinace

Základní funkce Divize centrálního plánování a koordinace je rozvoj a koordinace kalendáře konferencí nebo zasedání OSN a jejich plánování v sídle OSN. Plánuje a sleduje také harmonogram zpracování dokumentací v New Yorku, ale spolupracuje dále s UNOG, UNOV a UNON.¹¹³ Tato divize se skládá ze Sekce pro správu dokumentů, Sekce pro podporu řízení a Sekce pro správu schůzí.

Zaměstnanci Sekce pro správu dokumentů se starají o koordinovanost včasného vydávání parlamentních dokumentů, ale i dalších povinných publikací. Předběžně plánují dokumenty, které následně posuzuje GA, UNSC a ECOSOC a všechny jejich podpůrné orgány v ústředí OSN. Oddělení dále přezkoumává rezoluce před jejich přijetím, kvůli rozpočtu. Dokumenty se zpracovávají ve všech oficiálních jazycích OSN.¹¹⁴

Sekce pro podporu řízení spolupracuje s ostatními odděleními Divize centrálního plánování a koordinace, ale i s jinými divizemi DGACM. Mezi její mise patří zpracovávání analýz a podpůrná činnost vztahující se ke konferencím. Rovněž dohlíží na Evaluační, analytickou a monitorující jednotku. Oddělení mimo jiné poskytuje kvantitativní analýzu, politické poradenství a další podporu.¹¹⁵

Sekci pro správu schůzí náleží vyřizování žádostí k zasedacím místnostem v New Yorku, příprava kalendáře konferencí a zasedání OSN. Také připravuje a vydává zpravodaj OSN v oficiálních jazycích OSN.¹¹⁶

4.2.2 Divize dokumentace

Divize dokumentace překládá veškeré oficiální dokumenty OSN, publikace, korespondenci a záznamy ze schůzí nebo zasedání. Překlad je prováděn ve všech oficiálních jazycích, proto zde funguje šestijazyčná překladatelská služba. Některé materiály se překládají i do němčiny na německém překladatelském oddělení, které je financované německy mluvícími členskými zeměmi.¹¹⁷ Součástí anglického překladatelského oddělení je i Sekce editace.

¹¹³ Zpravodaj generálního tajemníka, „Organization of the Department for General Assembly and Conference Management,“ 2021.

¹¹⁴ DGACM, „Documents Management Section,“ [Navštíveno 14. 4. 2021]
<https://www.un.org/dgacm/en/content/documents-management-section>.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Šu‘bat at-tarğama wa at-taħrīr, Dā‘irat at-tarğama al-‘arabīja, *Dalīl at-tarğama wa at-taħrīr*, 29.

¹¹⁷ Ibid.

Základní typy dokumentů OSN jsou: dokumenty určené nebo vycházející ze základních orgánů OSN a jejich podpůrných orgánů (zprávy, memoranda, analýzy, průzkumy, agendy, návrhy rezolucí, návrhy rozhodnutí, pozměňovací návrhy, revize, dodatky atd.); úřední záznamy základních orgánů a jejich podpůrných orgánů (publikace, doslovné a souhrnné záznamy ze schůzí atd.); publikace jiné než úřední záznamy; Žurnál Organizace spojených národů; veřejné informační materiály (včetně publikací, brožur a příruček) a také sem patří dokumenty, jež nemají oficiální symboly a tudíž mají vlastní kategorii.¹¹⁸

Zaměstnanci tohoto oddělení zpracovávají vícejazyčné dokumenty, které vyžaduje GA, ECOSOC, UNSC a další subjekty OSN.¹¹⁹ Poskytují referenční služby překladatelům a připravují terminologii.¹²⁰ Terminologie se neustále rozšiřuje a některé technologické nástroje z posledních let napomáhají zaměstnancům v jejich práci. Zejména se jedná o terminologickou databázi OSN (UNTERM), která byla poprvé zpuštěna v roce 2012.¹²¹ Tato vícejazyčná databáze poskytuje ověřenou terminologii paralelně ve všech oficiálních jazycích. UNTERM je k dispozici nejen zaměstnancům OSN, ale také veřejnosti.¹²²

Technologické inovace efektivně dále spoří čas jazykovým odborníkům, jelikož se texty rychle kontrolují, upravují a rozesílají.¹²³ Pokročilý systém, přes který jsou odesílány veškeré cizojazyčné dokumenty OSN, je gDoc (Global Documentation Management System). V něm se ukládají dokumenty a publikace OSN. Program ODS (Official Document System) je naopak online databáze, kde je možné najít většinu dokumentů OSN určených i pro veřejnost. Obdobný přístup pro veřejnost poskytují dále digitální knihovny United Nations Digital Library a Dag Hammarskjöld Library.

Překladatelé pracují v týmu, spolupracují a mají konzultace. Editoři se snaží eliminovat chyby a nejasnosti v textech. Jejich povinností je dosáhnout věcného překladu ve všech

¹¹⁸ Cao, and Zhao, „Translation at the United Nations as Specialized Translation,“ 45-46.; V arabštině mají dokumenty tuto podobu: *taqrīr* (zpráva), *muḍakkira* (memorandum), *taḥlīl* (analýza), *mu‘ājana* (průzkum), *ḡadwal ‘a māl* (agenda), *mašrū‘ qarār* (návrh rezoluce), *mašrū‘ muqarrar* (návrh rozhodnutí), *ta‘dīl* (pozměňovací návrh), *ta‘dīl/murāḡa ‘a* (revize), *‘idāfa* (dodatek), *waṭīqa rasmīja* (úřední záznam), *manšūr* (publikace), *maḥḍar ḥarfī* (doslovný záznam), *maḥḍar mūḡaz* (souhrnný záznam), *Jaumījat al-‘Umam al-muttaḥida* (Žurnál OSN), *kutajjib* (brožura) a *dalīl* (příručka).

¹¹⁹ DGACM, „Documentation Division,“ [Navštíveno 15. 4. 2021]

<https://www.un.org/dgacm/en/content/documentation-division>.

¹²⁰ Šu‘bat at-tarḡama wa at-taḥrīr, Dā‘irat at-tarḡama al-‘arabīja, *Dalīl at-tarḡama wa at-taḥrīr*, 30.

¹²¹ UNTERM. Dostupné z: <https://unterm.un.org/unterm/home/about>.

¹²² V 5. kapitole jsou některé starší termíny porovnávány s novými termíny na základě této databáze.

¹²³ Šu‘bat at-tarḡama wa at-taḥrīr, Dā‘irat at-tarḡama al-‘arabīja, *Dalīl at-tarḡama wa at-taḥrīr*, 38.

oficiálních jazycích a dodržovat dané normy. Současně je důležité, aby se udržel jednotný a konzistentní styl dokumentů OSN, a to nehledě na odlišnost jazyků.¹²⁴

Dokumenty OSN obvykle obsahují symboly jako je distribuční kategorie, písmeno symbolizující orgán, jehož jménem je dokument vydán, číslo kurzu nebo rok, sériové číslo dokumentu, typ dokumentu, datum dokumentu, jazyk, do kterého je přeložen a jazyk, ze kterého je přeložen.¹²⁵

4.2.3 Divize schůzí a vydavatelství

Divize schůzí a vydavatelství provozuje šest tlumočnických oddělení. Zpracovává dále doslovné záznamy ze zasedání GA, UNSC a jiných oprávněných orgánů. Vypracovává také standardy pro formátování dokumentů OSN a provádí tiskové a distribuční služby parlamentních dokumentů a dalších dokumentů OSN.¹²⁶

Divize určuje místo konání schůzí a přijímá nezbytná opatření k zajištění služeb pro tyto schůze. Dále udržuje kontakt se stálými misemi a přijímá jejich žádosti ohledně poskytování služeb schůzí.¹²⁷

Tlumočnická služba v sídle OSN zajišťuje simultánní tlumočení během zasedání, schůzí a konferencí OSN, kdykoliv je to nutné.¹²⁸ Práce tlumočnicka vyžaduje rychlost a přesnost tlumočení jazyka. Rychlost tlumočení dosahuje až 120 slov za minutu.¹²⁹ Doslovní zapisovatelé naopak zajišťují korekturu, přesnost, kontrolují a ověřují citace. Mají za úkol přepsat vše, co bylo řečeno a rozhodnuto na oficiálních schůzích.¹³⁰

Deborah Cao a Xingmin Zhao sledovali celkový proces vydávání a zajišťování dokumentů, který je sestaven z následujících devíti kroků:

1. Sledování a rozdělování odpovědnosti mezi oddělení a zajišťování včasné dostupnosti dokumentů.
2. Plánování a sledování zpracování dokumentů ve všech oficiálních jazycích.
3. Kontrola srozumitelnosti textu a dodržení stylu OSN.

¹²⁴ DGACM, „Translation,“ [Navštíveno 16. 4. 2021]

<https://www.un.org/dgacm/en/content/translation>.

¹²⁵ Šu‘bat at-tarğama wa at-tahrīr, Dā‘irat at-tarğama al-‘arabīja, *Dalīl at-tarğama wa at-tahrīr*, 45.

¹²⁶ Zpravodaj generálního tajemníka, „Organization of the Department for General Assembly and Conference Management,“ 2021.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Šu‘bat at-tarğama wa at-tahrīr, Dā‘irat at-tarğama al-‘arabīja, *Dalīl at-tarğama wa at-tahrīr*, 29-30.

¹²⁹ DGACM, „Interpretation Service,“ [Navštíveno 16. 4. 2021]

<https://www.un.org/dgacm/en/content/interpretation-service>.

¹³⁰ UN Careers, „Verbatim Reporters,“ [Navštíveno 16. 4. 2021]
<https://careers.un.org/lbw/home.aspx?viewtype=LCEFD&FId=4>.

4. Kontrola citací a terminologie.
5. Překlad dokumentů ve všech oficiálních jazycích nebo v němčině.
6. Typografická úprava, formátování a sjednocení verzí.
7. Konzistence jazyků a kontrola standardů OSN.
8. Příprava kopií a korektur.
9. Publikování, distribuce a digitalizace dokumentů.¹³¹

¹³¹ Cao, and Zhao, „Translation at the United Nations as Specialized Translation,“ 41-42.

5 Problematika překladu a tlumočení v OSN

5.1 Požadavky a kompetence jazykových odborníků

Organizace spojených národů představuje prostor, kde dochází k jednání mezi kulturně odlišnými stranami. Tato odlišnost by však neměla představovat komunikační překážky, jelikož pro důkladný převod jazyka či jazyků, slouží jazykoví odborníci. Součástí jednání, ke kterým zpravidla dochází v této organizaci, jsou argumenty, které mohou být značně komplexní. Je proto nezbytné, aby jazykoví odborníci organizace disponovali vynikajícími jazykovými schopnostmi, a tedy schopností správně volit slova. OSN dbá na adekvátní překlad jazyků, aby byl význam projevů, písemných i ústních, co nejpřesnější. Při chybném přenosu z jazyka do jazyka může dojít k nedorozumění a k potenciálnímu ohrožení vztahů zúčastněných stran. Organizace se toho snaží vyvarovat, a proto si své zaměstnance vybírá velmi pečlivě.

OSN má stanovené požadavky a zkoušky pro uchazeče na pozici jazykového odborníka. Například u překladatelů, editorů nebo doslovných zapisovatelů se vyžaduje vysokoškolské vzdělání nebo titul z instituce, jež má odpovídající status. Mohou navíc mít i titul z uznávané překladatelské školy.¹³² Pro tyto pozice je obvyklá jazyková vybavenost minimálně tří jazyků, včetně hlavního jazyka (mateřského jazyka nebo osvojeného jazyka), které mají oficiální status v OSN.¹³³ Na tlumočníky jsou kladeny obdobné profesní požadavky a rovněž mohou prokázat titul z akreditované tlumočnické školy. K přijetí uchazečů na pozici překladatele, editora nebo doslovného zapisovatele je třeba úspěšně složit jednu zkoušku, avšak na pozici tlumočníka je nutné složit zkoušek více.¹³⁴

Odvětví, ve kterém se pohybují jazykoví odborníci, jsou různorodá. Mohou to být obory jako je právo, ekonomika, geopolitika, životní prostředí nebo náboženství. Tito odborníci si musí také osvojit různé technologické nástroje OSN, jelikož jsou nutné pro jejich každodenní práci.¹³⁵

Jazykoví pracovníci také potřebují znalost terminologie oblastí, které jsou, či budou obsaženy v dokumentech, na schůzích nebo zasedáních. Z tohoto hlediska je důležitá příprava.

¹³² DGACM, „Exams for translators, editors and verbatim reporters,“ [Navštíveno 25. 3. 2021] <https://www.un.org/dgacm/en/content/exams-translators-verbatim-reporters-editors>.

¹³³ Ibid.; Cao, and Zhao, „Translation at the United Nations as Specialized Translation,“ 43.

¹³⁴ DGACM, „Exams for translators, editors and verbatim reporters“ a „Exams for interpreters,“ [Navštíveno 25. 3. 2021] <https://www.un.org/dgacm/en/content/exams-interpreters>.

¹³⁵ Viz oddíl 4.2.2.

Tlumočníci například studují různé dokumenty týkající se témat zasedání, ale zjišťují dále informace o mluvčích a oblastech, ze kterých pocházejí.¹³⁶

Překladaelé musí splňovat vedle přesnosti, srozumitelnosti a správné volby terminologie také dodržování včasného doručení překladů. Je pro ně nezbytné se umět adaptovat na novou terminologii, ale taktéž se vyznat ve starší, jelikož se po čase standardizuje a zpřesňuje. Výzvou je i být připraven na neočekávané úkoly a zpracování dokumentů v případě různých urgentních událostí.¹³⁷

Jazykoví odborníci mají na starost nejen znalost rozmanitých odvětví a jejich terminologie, ale také uplatnění vhodného typu jazyka v mezinárodní organizaci. Jedná se o diplomatický jazykový styl, jenž obvykle obsahuje vágní a eufemistické obraty, které musí odborníci přeložit s opatrností, aby neohrozily původní význam.¹³⁸ Každý jazyk má svůj specifický charakter a obtíže v této oblasti, proto se v příští kapitole se zaměříme na některé typické rysy diplomatické arabštiny.

5.2 Arabština v diplomacii

Diplomacie je „soubor mezinárodních pravidel a norem, protokolů a formalit, které se zabývají řízením vztahů mezi subjekty mezinárodního práva, tj. státy, mezinárodní organizacemi a diplomaty, a požaduje stanovení jejich práv, povinností a výsad [...]“¹³⁹ V této oblasti lze diplomatický jazyk definovat jako formální a speciální způsob vyjadřování potřeb diplomatických profesí.¹⁴⁰ Převaha diplomatického jazyka či jazyků se měnila v průběhu staletí na základě politické, strategické, ekonomické nebo jinak dominantní role v mezinárodních vztazích.¹⁴¹

¹³⁶ YouTube video, „Interpreting at the United Nations“, 0:57-1:09, United Nations DGACM, [Navštíveno 27. 3. 2021]

https://www.youtube.com/watch?v=ps_2IVunaq8&ab_channel=UnitedNationsDGACM.

¹³⁷ DGACM, „Translators“, [Navštíveno 28. 3. 2021]

<https://www.un.org/dgacm/en/content/translation>.

¹³⁸ Cao, and Zhao, „Translation at the United Nations as Specialized Translation“, 47.

¹³⁹ Hiba ‘Abdallaṭīf Šinajjik, Ta‘līm al-‘arabīja li-‘ağrād chāṣṣa: ad-Dīblūmāsīja ‘unmūdağan [Výuka arabštiny pro speciální účely: diplomacie jako model]. Dostupné z: https://www.academia.edu/35079867/%D8%AA%D8%B9%D9%84%D9%8A%D9%85_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D9%84%D8%A3%D8%BA%D8%B1%D8%A7%D8%B6_%D8%AF%D8%A8%D9%84%D9%88%D9%85%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9.pdf.

¹⁴⁰ Nick, „Use of Language in Diplomacy“, *Language and Diplomacy*, 17.

¹⁴¹ Ibid. 18.

Arabština zažila zlatý věk za Abbásovského chalífátu. V 10. století byla nahrazena perštinou jako vládní a kulturní jazyk, když Sámánovci působili v Íránu. Při vzestupu Seldžucké říše byla vystřídána arabština turečtinou jako úřední jazyk státu. Po dobytí Bagdádu Mongoly (1258) byla dřívější dominantní role arabštiny v administrativě dále oslabena.¹⁴² Turečtina byla stále silným jazykem za Mamluků v Egyptě a za Osmanské říše. Po rozpadu Osmanské říše arabština opět nabyla silnou pozici. Přes veškeré změny a střídání mocností, si arabština dokázala udržet svůj status jako jazyk islámu, ke kterému se hlásilo a stále hlásí mnoho lidí.¹⁴³

Diplomatická arabština je standardizovaná a vykazuje typické rysy MSA.¹⁴⁴ Lutz Edzard popisuje některé syntaktické, lexikální, stylistické, pragmatické a náboženské rysy této arabštiny. U syntaktických specifik stylu diplomatických dokumentů uvádí například časté využívání neshodného přívlastku (tzv. *idāfa*, neboli genitivní spojení). Například „*’imkānījāt wa chajrāt al-’umam al-muttaḥida*“, tedy „možnosti a materiální zázemí OSN“.¹⁴⁵

Další charakteristický rys představuje tzv. nominalizace, tj. užívání jmenných konstrukcí (obvykle s podstatným jménem slovesným) namísto konstrukcí se slovesem. Příkladem může být věta „*Sa’akūnu mumtann law tafaḍḍaltum bi-ta’mīn tawzī’ hāḍihi ar-risāla ka-waṭīqa rasmīja min waṭā’iq maḡlis al-’amn*“, v českém překladu pak „Byl bych vděčný, kdybyste laskavě nechal tento dopis rozeslat jako dokument Rady bezpečnosti“.¹⁴⁶ Jedná se o typickou závěrečnou větu odesílatele, nejčastěji stálého zástupce při OSN, v diplomatické korespondenci, kde žádá adresáta o zařazení dokumentu a jeho přílohy pod daný orgán nebo orgány, jež jsou relevantní pro tematiku dopisu.

Lze říci, že zavedení arabštiny a její užívání v OSN přispělo k šíření specifického lexika diplomatické arabštiny, které bylo do značné míry standardizováno v konfrontaci s ostatními oficiálními jazyky této organizace v rámci prosazované politiky multilingvismu. Edzard poukázal na termíny, jež měly v minulosti několik synonym, jako je například „pevninský šelf“ (*ar-raff al-qārrī/ar-raṣīf al-qārrī/al-musaṭṭaḥ al-qārrī*) a vyšší moc (*al-qūwa az-ẓāhira/az-ẓurūf az-ẓāhira*).¹⁴⁷ Dnes jsou tyto termíny nahrazeny standardizovaným *al-ḡurf al-qārrī*

¹⁴² Yasir Suleiman, „Arabiyya“, v *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, vol. 1, eds. Kees Versteegh, Mushira Eid, Alaa Elgibali, Manfred Woidich and Andrzej Zaborski (Leiden-Boston: Brill, 2006), 174.

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Lutz Edzard, *Language as a Medium of Legal Norms: Implications of the Use of Arabic as a Language in the United Nations System* (Berlin: Duncker & Humblot, 1998), 48.

¹⁴⁵ Ibid. Zvýraznění kurzívou je naše.

¹⁴⁶ Ibid. 49. Zvýraznění kurzívou je naše.

¹⁴⁷ Ibid. 50.

(pevninský šelf) a *al-qūwa al-qāhira* (vyšší moc) v databázi UNTERM.¹⁴⁸ Edzard upozornil taktéž na termín „judikatura“, který by dle něho měl mít vhodnější formu *al-’iğtihād al-qaḍā’ī*, nikoliv *qānūn al-ḥāl*.¹⁴⁹ Vedle této formy (*al-’iğtihād al-qaḍā’ī*) databáze nabízí i termín *as-sawābiq al-qaḍā’īja*.¹⁵⁰

Specifickým stylistickým rysem diplomatické arabštiny je recitace poezie, která se občas objevuje v diplomatických projevech arabských zástupců zemí v OSN. Edzard například uvádí báseň velvyslance Kataru při OSN, která byla součástí projevu v roce 1994 v Radě bezpečnosti.¹⁵¹ Jejím tématem bylo arabské porozumění a jemenská jednota, jelikož roku 1994 došlo k jemenské krizi.¹⁵² Báseň však může být recitována i během jednání orgánů. Například v roce 2015 syrský delegát recitoval verše ze saúdské básně během jednání podpůrného orgánu GA, Třetího výboru, jako reakci na projev saúdského delegáta.¹⁵³ V rámci tohoto výboru existuje i fenomén, jenž se nazývá „Poem Lecture“ (Poučení básní), kde delegáti z různých zemí recitují básně v angličtině k zakončení jednání tohoto výboru.¹⁵⁴ Poezie je důležitým a zajímavým prvkem arabštiny, která sehraává významnou roli pro arabskou kulturu.

U pragmatických rysů jsou význačné eufemismy, které jsou obecně běžnými prvky v diplomatické komunikaci. Edzard zmiňuje eufemismus „*ahdāf baḥrīja*“, doslova „námořní cíle“. Toto označení se ale užívalo za války v Zálivu v kontextu napadaných supertankerů v Zálivu. Dalším příkladem může být „*istiḍāfa*“ (pozvání k pohoštění). Jedná se o eufemismus, jenž se užíval pro zahraniční rukojmí v Iráku před Operací pouštní bouře.¹⁵⁵

¹⁴⁸ UNTERM, „continental shelf“ a „force majeure.“ Dostupné z: <https://unterm.un.org/unterm/search?urlQuery=continental%20shelf>; <https://unterm.un.org/unterm/search?urlQuery=force%20majeure>.

¹⁴⁹ Edzard, *Language as a Medium of Legal Norms: Implications of the Use of Arabic as a Language in the United Nations System*, 50.

¹⁵⁰ UNTERM, „case law.“ Dostupné z: <https://unterm.un.org/unterm/search?urlQuery=case%20law>.; Dva arabské termíny odrážejí dvojí význam tohoto termínu např. v češtině: 1) rozhodovací činnost soudů; 2) soubor soudních judikátů.

¹⁵¹ Edzard, *Language as a Medium of Legal Norms: Implications of the Use of Arabic as a Language in the United Nations System*, 51.

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Projev syrského delegáta je možné nalézt jako 47. v pořadí na souhrnném záznamu z 51. schůze Třetího výboru. Dostupné z: <https://undocs.org/A/C.3/70/SR.51>. Je možné zhlédnout jeho projev, společně s projevem saúdského delegáta na platformě YouTube. Dostupné z: Rafaa, „Baššār al-Ġa’farī juḥdī ‘abjāt šī’r li-mandūb an-nizām as-Su’ūdī,“ [Navštíveno 4. 5. 2021] https://www.youtube.com/watch?v=Meka4UjDDPA&ab_channel=Rafaa.

¹⁵⁴ Některé básně z Poem Lecture je možné zhlédnout na webovém portálu UN Web TV, „Poem Lecture.“ Dostupné z: <http://webtv.un.org/search?term=Poem%20Lecture>.; Rovněž je možné zhlédnout konkrétně anglickou poezii recitovanou egyptským delegátem v roce 2020. Dostupné z: <http://webtv.un.org/watch/poem-lecture-egypt-%E2%80%93-third-committee-15th-meeting-%E2%80%93-general-assembly-75th-session/6211080693001/?term=>.

¹⁵⁵ Edzard, *Language as a Medium of Legal Norms: Implications of the Use of Arabic as a Language in the United Nations System*, 53.

K specifickým rysům arabské diplomatické korespondence bezpochyby patří výskyt různých obrátů spojených s islámem. Tyto chvalořečné formule a citace z Koránu nebo náboženské tradice lze považovat za způsob projevu, jenž je typický pro arabsko-islámský kulturní okruh. Na některé náboženské obraty v arabštině se podíváme v následujícím oddíle.

5.2.1 Exkurz: Náboženské obraty v přílohách diplomatické korespondence OSN

Diplomatická korespondence je formální styl komunikace, jejíž adresáty jsou hlava státu či vláda, ministři zahraničních věcí, stálí zástupci členských států OSN nebo pozorovatelé nečlenských států OSN.¹⁵⁶ Tato komunikace má více funkcí, jako je například informovat adresáta o důležitých rozhodnutích, událostech anebo vyjádření souhlasu nebo nesouhlasu k dané věci.¹⁵⁷ OSN se řídí dvěma dokumenty, které představují hlavní zásady pro dodržování stylu jazyka v písemných materiálech OSN. Jedná se o Manuál korespondence OSN a Manuál editace OSN.¹⁵⁸ Díky těmto manuálům se tak do určité míry stírají rozdíly mezi jazyky OSN, pokud jde o kulturně podmíněné rysy komunikace v tom či onom jazyce.

Diplomatická korespondence, zejména dopisy reprezentantů OSN a hlav států, tvoří velkou část přeložených dokumentů OSN z arabštiny.¹⁵⁹ V rámci arabských dokumentů můžeme zaregistrovat fráze a formule, které jsou specifické pouze pro arabštinu. Jedná se především o uzuální náboženské obraty a citace z islámských pramenů. Většina těchto obrátů se nachází v přílohách diplomatické korespondence, kdy odesílatel uvádí osobu, která se vyjádřila k danému tématu. Příloha se zařazuje jako součást korespondence do dokumentů orgánu OSN, který je adresátem.¹⁶⁰

Náboženské obraty jsou v projevech, ať již ústních nebo písemných, nejčastěji umístěny v úvodu a v závěru, mohou se ovšem vyskytovat i jinde, a to pro jiné účely, než je pozdrav nebo rozloučení. Tyto převážně ustálené fráze a formule zpravidla odkazují k Bohu (*Allāh*) a většinou pocházejí z Koránu nebo z islámské tradice. Nejběžnější islámskou formulí je tzv.

¹⁵⁶ B. Tomalin, „Writing diplomatically: Managing potential conflict,“ *Training, Language and Culture*, Vol 3, Issue 2 (2019): 41. Dostupné z: [https://rudn.tlcjournal.org/archive/3\(2\)/3\(2\)-03.pdf](https://rudn.tlcjournal.org/archive/3(2)/3(2)-03.pdf).

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ United Nations correspondence manual: a guide to the drafting, processing and dispatch of official United Nations communications (United Nations, New York: 2000), 18. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/416594>.; Department of Conference Services, United Nations Editorial Manual: A compendium of rules and directives on United Nations editorial style, publication policies, procedures and practice (United Nations, New York: 1983). Dostupné z: <https://www.un.org/dgacm/en/content/editorial-manual>.

¹⁵⁹ Edzard, *Language as a Medium of Legal Norms: Implications of the Use of Arabic as a Language in the United Nations System*, 42.

¹⁶⁰ Viz podkapitolu 5.2 - Arabština v diplomacii.

basmla, tj. *bi-ism Allāh ar-raḥmān ar-raḥīm* (Ve jménu Boha milosrdného, slitovného), která má uzuálně své místo v samém úvodu dokumentu či projevu. Pisatel nebo řečník jí stvrzuje svůj upřímný úmysl a odhodlání v dané věci. Po *basmale* může následovat požehnání Prorokovi. Příkladem může být příloha k dopisu stálého zástupce Kataru při OSN adresovaného generálnímu tajemníkovi OSN. Tato příloha obsahuje projev katarského emíra, jenž se týká tématu islámsko-křesťanského dialogu.¹⁶¹ Řazení úvodního pozdravu je v tomto případě následující:

„bi-ism Allāh ar-raḥmān ar-raḥīm
(Ve jménu Boha milosrdného, slitovného)
wa aṣ-ṣalāt wa as-salām ‘alā chātīm al-‘anbiyā’ al-muṣṭafā al-‘amīn
(Požehnání a mír pečeti proroků, vyvolenému a ctihodnému)
ṣāhib al-ḡibṭa al-‘ab ad-duktūr rawān wilijāmz, ra’īs ‘asāqifat kāntarbarī
(Vaše Excelence, pane doktore Rowane Williamsi, Arcibiskupe z Canterbury)
‘aṣḥāb as-sa‘ādat, (Excellence)
al-ḥuḍūr al-kirām, (Dámy a pánové)
[...]"

Zahájení projevu může mít i jiné podoby, například: *„al-ḥamdu li-llāh wa aṣ-ṣalāt wa as-salām ‘alā man lā nabī ba‘dahu..."*¹⁶² (Chvála Bohu a mír a požehnání poslednímu z Proroků). Příloha k dopisu od chargé d'affaires ad interim¹⁶³ stálá mise v Bahrajnu při OSN se také týkala muslimsko-křesťanského dialogu, ale ta naopak začíná tímto způsobem: *„naḥmadu Allāh ta‘ālā ‘alā tawfīqihi wa ‘afḍālihi ‘alajnā bi-hāḍā al-liqā’ al-ḥiwārī bajna al-muslimīn wa al-masīḥiyyīn [...]"*¹⁶⁴ (Děkujeme Všemohoucímu Bohu, jenž je veliký, za to, že nám ve své milosti poskytl příležitost uspořádat setkání k dialogu mezi muslimy a křesťany).

Závěr dokumentu nebo ústního projevu lze zakončit typickým muslimským pozdravem: *as-salām ‘alajkum wa raḥmat Allāh wa barakātuḥu*¹⁶⁵ (Nechť je s vámi mír, slitování

¹⁶¹ GA and UNSC, „Letter dated 7 April 2003 from the Permanent Representative of Qatar to the United Nations addressed to the Secretary-General,“ 2003. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/494768>.

¹⁶² UNSC, „Letter dated 8 July 2005 from the Permanent Representative of Saudi Arabia to the United Nations address to the President of the Security Council,“ 2005. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/553044?ln=en>.

¹⁶³ Jedná se o diplomatického pracovníka, jenž je pověřen k „dočasnému vedení zastupitelského úřadu po dobu nepřítomnosti mimořádného a zplnomocněného velvyslance.“ více informací na webové stránce Ministerstva zahraničních věcí ČR, „Hodnosti a funkce diplomatů,“ [Navštíveno 4. 5. 2021] https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/hodnosti_a_funkce_diplomatu_objasneni.html.

¹⁶⁴ GA, „Letter dated 8 January 2003 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Bahrain to the United Nations addressed to the Secretary-General,“ 2003. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/484571>.

¹⁶⁵ GA and UNSC, „Letter dated 7 April 2003 from the Permanent Representative of Qatar to the United

a požehnání Boží). Či naopak *wa šallā Allāh wa sallama 'alā nabījinā Muḥammad wa 'alā 'ālihi wa ṣuḥabihi wa sallama*¹⁶⁶ (Necht' Bůh požehná a dá mír našemu Prorokovi Muhammadovi, jeho rodině a společníkům). Existuje také kratší podoba závěru, jako je tomu v příloze dopisu od stálého zástupce Iráku při OSN, který byl adresován generálnímu tajemníkovi. Jedná se o projev místopředsedy vlády a vedoucího irácké delegace, jenž se zúčastnil konference o životním prostředí a rozvoji: „*hāḍihi hija risālatunā 'ilā al-mu'tamar wa na'mulu 'an tağida aš-šadā al-maṭlūb bi-l-'ittiğāh al-laḍī juḥaḡiqu al-'adalāt wa jansağimu ma'a al-'ahdāf al-'insānija li-hāḍā al-mu'tamar. wa Allāh 'akbar.*“¹⁶⁷ [Toto je naše poselství konferenci. Doufáme, že nalezne žádoucí ohlas ve směru, jenž povede k dosažení spravedlnosti a bude v souladu s humanitárními cíli této konference. Bůh je veliký.]

Mimo úvod a závěr jsou islámské obraty používány i v kontextu přání. Příkladem je věta z katarské přílohy diplomatické korespondence: „*wa li-ḍālika narğū min Allāh 'an juwaffiqakum fi 'a'mālikum ḥattā jantaşira al-ḥiwār bajna al-ḥadārāt 'alā at-taḥaddijāt wa al-'aqabāt [...]*“¹⁶⁸ (Prosíme proto Boha, aby vám dopřál úspěch ve vašem úsilí, aby dialog mezi civilizacemi mohl zvítězit nad výzvami a překážkami). Stejně jako věta z bahrajnské přílohy diplomatické korespondence: „[...] *dā 'tn Allāh wa ta'ālā 'an ja'umma bi-faḍlihi wa tawfiqihī al-bašarija 'alā tarīq ar-raşād wa as-sadād 'innahu ni'ma al-mauwlā wa ni'ma an-naşīr.*“¹⁶⁹ ([...] modlíme se k Bohu, jenž je vznešený, aby zahrnul lidstvo svou štedrostí a úspěchem na cestě ke správnému jednání a konání dobra. On je vskutku naším pánem a ochráncem.).

Asociaci s náboženstvím můžeme zaregistrovat v projevech, kde se odkazuje k vlastenectví, úspěchy a budoucnost. Konkrétní příklad je v příloze dopisu stálého zástupce Iráku při OSN z roku 1990, kterou adresoval generálnímu tajemníkovi. Projev patří oficiálnímu

Nations addressed to the Secretary-General,“ 2003. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/494768>.

¹⁶⁶ UNSC, „Letter dated 8 July 2005 from the Permanent Representative of Saudi Arabia to the United Nations addressed to the President of the Security Council,“ 2005. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/553044?ln=en>.

¹⁶⁷ UNSC, „Letter dated 92/06/18 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General,“ 1992. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/144815?ln=en>, zdroj je rovněž uveden v Lutz Edzard, „Stylistic Elements in the Use of Arabic as Language in Diplomacy: Recent Developments in United Nations Context,“ *Die Welt des Islams*, Vol. 36, Issue 1 (1996): 39.

¹⁶⁸ GA and UNSC, „Letter dated 7 April 2003 from the Permanent Representative of Qatar to the United Nations addressed to the Secretary-General,“ 2003. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/494768>.

¹⁶⁹ GA, „Letter dated 8 January 2003 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Bahrain to the United Nations addressed to the Secretary-General,“ Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/484571>.

mluvčímu ministerstva zahraničních věcí Iráku, který okomentoval rezoluci 666 UNSC¹⁷⁰, jež pojednává o humanitární situaci a přezkoumání stavu potravin v Iráku a v Kuvajtu.¹⁷¹

„[...] inna mas'alat tağhīz al-mawādd al-ğidā'ija li-ša'b mā 'immā
'an takūna tabī'ija wa ħurra 'aw lā takūnu, fa-l-'iğra'āt al-wārida fī hādā
al-qarār hija 'iğra'āt muhīna li-ša'b 'abī jafcharu bi-turātīhi al-'insānī wa
musāhamātīhi al-bāriza fī ḥadārat al-'insān. Wa 'alā ḥā'ulā' al-ladīn
dafa 'ū bi-'ttiğāh 'iṣdār hādā al-qarār 'an jataḍakkarū bi-'anna bilād mā
bajna an-nahrajn kānat markaz li-t-tiğāra wa markaz li-l-'intāğ 'indamā
kāna 'ağdāduhum ja 'iṣūna fī al-kuḥūf. Li-dālika fa-'inna ša'banā al-mubdi'
wa al-muntig wa al-wātiq min nafsīhi wa al-muṣammim 'alā ad-difā' 'an
ḥuqūqihi wa sijādatīhi jarfuḍu bi-'ibā' wiṣājat al-quwā al-kubrā 'alajhi
wa sajuwāšilu kifāḥahu al-'ādila wa az-zāfira **muttakil 'alā Allāh**, wa 'alā
'irādatīhi aṣ-ṣulba wa 'alā 'ummatīhi al-'arabīja al-mağīda wa 'alā al-
chajjirīn wa aš-šurafā' fī al-'ālam.“

(„Dodávání potravin národu se buď provádí svobodným a přirozeným způsobem, nebo nikoli. Opatření uvedená v této rezoluci jsou urážkou hrdého národa, jenž se může pyšnit svým kulturním dědictvím a mimořádným přínosem lidské civilizaci. Ti, kdo naléhali ve věci přijetí takovéto rezoluce, by si měli vzpomenout na to, že Mezopotámie byla centrem obchodu a výroby v době, kdy jejich předkové ještě žili v jeskyních. A proto náš tvořivý a sebevědomý lid, odhodlaný bránit svá práva a svrchovanost, resolutně odmítá poručnickou roli velmocí. Bude pokračovat ve svém spravedlivém a vítězném boji, spoléhaje se přitom na Boha, pevnou vůli, slavný arabský národ, ke kterému patří, a na lidi dobré vůle a cti, jež jsou ve světě.“)

Koránské verše (*ājāt*) se rovněž mohou vyskytovat v prosloveh, aby v kontextu tematiky zdůraznili její důležitost nebo poskytl odpověď na danou situaci. Příloha k dopisu z roku 1990 od stálého zástupce Kuvajtu při OSN obsahuje vyjádření mluvčího Kuvajtské rady ministrů. Jedná se o reakci na prohlášení oficiálního mluvčího za Organizaci pro osvobození Palestiny,

¹⁷⁰ Rezoluce UNSC S/RES/666 (1990). Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/96569>.

¹⁷¹ UNSC, „Letter dated 90/09/19 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General,“ 1990. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/97482?ln=en>, zdroj je rovněž uveden v Edzard, „Stylistic Elements in the Use of Arabic as Language in Diplomacy: Recent Developments in United Nations Context,“ 49.

ohledně toho, že kuvajťští úředníci vedou nepřátelské praktiky vůči členům palestinské komunity: „*jā 'ajjūhā al-laḍīna āmanū 'in ḡā'akum fāsiq bi-naba' fa-tabajjanū 'an tuṣībū qawm bi-ḡahāla fa-tuṣbiḥu 'alā mā fa'altum nādimīn*“ *ṣadaqa Allāh al-'azīm*.“¹⁷² [„Vy, kteří věříte. Přijde-li k vám hanebník s nějakou zvěstí, snažte se ji objasnit tak, abyste z nevědomosti své nepoškodili lidi a abyste nemusili litovat toho, co jste učinili.“¹⁷³ Všemohoucí Bůh mluví pravdu¹⁷⁴].

Další *āja* je v příloze k dopisu od stálého zástupce Saudské Arábie při OSN, kde je projev Velkého muftího¹⁷⁵ Saudské Arábie, který se týká zabití šéfa egyptské mise v Iráku. Koránské verše jsou zde citovány jako zodpovězení na otázku násilí, které Velký muftí odsuzuje: „*wa jaqūlu Allāh 'azza wa ḡalla: „wa lā taqtulū an-naḥs al-latī ḥarrama Allāh 'illā bi-l-ḥaqq*“ *wa jaqūlu subḥānahu: „min 'aḡl dālika katabnā 'alā banī 'isrā'īl 'annahu man qatala naḥs bi-ḡajr naḥs 'aw faṣād fī al-'arḍ faka'annahu qatala an-nās ḡamī'an*.“¹⁷⁶ [A Všemohoucí Bůh praví: „Nezabíjejte osoby, jež Bůh zakázal zabít, leda podle práva.“¹⁷⁷ a praví, chvála jemu: „A kvůli tomuto jsme předepsali dítkám Izraele aby ten, jenž zabije jednoho člověka – nikoliv pro pomstu na někom anebo za to, že šířil pohoršení na zemi - byl souzen, jako by zabil lidstvo veškeré.“¹⁷⁸].

Islámské náboženské formule a citace představují specifický rys arabštiny. Objevují se občas v dokumentech anebo v ústních projevech osob na vysoké úrovni. Jejich projev je následně adresován prostřednictvím zástupců arabských zemí při OSN jako příloha diplomatické korespondence. Pisatel nebo mluvčí nejběžněji užívá tyto formulace v úvodu nebo závěru svého projevu s cílem vyjádřit svou upřímnost a oddanost. Občas se tyto formule užívají v kontextu snahy motivovat veřejnost, že vítězství nebo lepší časy budou přicházet pomocí Boží moci. Užívání koránských veršů v diplomatickém diskurzu zdůrazňuje nebo potvrzuje stanovisko dané strany k určité problematice.

¹⁷² UNSC, „Letter dated 90/09/19 from the Permanent Representative of Kuwait to the United Nations addressed to the Secretary-General,“ 1990. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/98747?ln=en>.

¹⁷³ (Korán, 49:6), překlad z Ivan Hrbek, *Korán* (Praha: Academia, 2000).

¹⁷⁴ Koránské citace jsou typicky zakončené touto formulí.

¹⁷⁵ Jedná se o nejvyšší autoritu náboženského práva v Království Saúdské Arábie.

¹⁷⁶ UNSC, „Letter dated 8 July 2005 from the Permanent Representative of Saudi Arabia to the United Nations adress to the President of the Security Council.“ Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/553044?ln=en>.

¹⁷⁷ (Korán, 17:33), překlad z Hrbek, *Korán* (Praha: Academia, 2000).

¹⁷⁸ (Korán, 5:32), Ibid.

6 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá tématy, která se týkají zavedení a užívání arabštiny v OSN. V první řadě sledujeme postavení arabštiny jako jednoho z pěti oficiálních jazyků OSN. Postavení arabštiny v OSN nás provází celým výzkumem, jelikož oficiální jazyky OSN mají jak společné, tak i některé rozdílné rysy. Dále se zaměřujeme na náčrt historického vývoje týkajícího se užívání arabštiny v OSN, které vzbudilo pozornost na mezinárodním poli zejména v souvislosti s jejím zařazením v 70. letech mezi oficiální a pracovními jazyky OSN. Na závěr se práce soustřeďuje na překladatelsko-tlumočnickou praxi arabštiny v této organizaci. Tato část se dotýká nejen institucionálního zázemí arabštiny, ale rovněž problematiky činností jazykových odborníků v OSN.

Oficiální a pracovní jazyky OSN tvoří šest jazyků: arabština, angličtina, čínština, francouzština, ruština a španělština. Všechny tyto jazyky, kromě arabštiny, představují autentické jazyky Charty OSN, které se posléze staly oficiálními jazyky OSN v roce 1946. Arabština se k nim následně připojila v roce 1973. Na rozdíl od zbylých jazyků je však současně používána pouze ve třech základních orgánech OSN z šesti. Ve dvou působí jako oficiální a pracovní jazyk (GA a UNSC) a v jednom jako oficiální jazyk (ECOSOC).

Společným rysem arabštiny s některými jazyky OSN (angličtinou, francouzštinou a španělštinou) je velký počet členských států, v nichž je daný jazyk úřední řečí. Dále spojuje všechny oficiální jazyky multilingvismus, díky němuž je rovnováha oficiálních jazyků víceméně vyvážená. Arabština (nebo jakýkoliv oficiální jazyk) by nemohla fungovat na stejné úrovni jako ostatní jazyky bez tohoto konceptu. Jeho výhodou je nejen možnost se vyjadřovat a komunikovat vícejazyčně, což vede k sebevědomějšímu projevu delegátů ve svých mateřských nebo osvojených jazycích, ale tento oficiální status jazyka je také velmi strategický v mezinárodním měřítku. OSN je jedinou skutečně celosvětovou organizací a její význam je reflektován ve všech směrech jejího chodu, včetně jazykového. Tento význam potvrzuje i jazykový index, který zařazuje status oficiálního jazyka v OSN jako jedno z pěti kritérií (počet rodilých mluvčích, počet zemí, index lidského rozvoje, objem exportu a počet překladů), jež určuje mezinárodní důležitost jazyka. Arabština se zařadila na základě tohoto indexu z roku 2014 na 4. místě v pořadí světových jazyků.

Ačkoliv vykazuje koncept multilingvismu mnoho předností, tak se v minulosti ani v současnosti nedokázalo jeho uplatňování v praxi na půdě OSN vyhnout kritice. Nerovnost jazyků se objevila již dříve v souvislosti s převahou angličtiny a francouzštiny, které

dominovaly například v rámci publikační činnosti OSN. Výběr oficiálních jazyků OSN může vést k znevýhodňování jazyků, které nedisponují stejným oficiálním statutem.

V roce 1973 došlo k rozhodnutí o zařazení arabštiny mezi oficiální a pracovní jazyky Valného shromáždění a jeho hlavních výborů. Arabština ale nebyla zcela novým jazykem v OSN, neboť tehdy byla využívána například ve specializovaných agenturách OSN, počínaje UNESCO (1948), dále v WHO (1957) a nakonec ve FAO, kde byla uznána za oficiální a pracovní jazyk pro omezené účely (1971). Rezoluce z roku 1973 však posunula její význam na vyšší mezinárodní úrovni.

Rezoluce, která přijala toto rozhodnutí, uznala především význam počtu členských států, které mají arabštinu za svůj úřední nebo jeden z úředních jazyků, dále poukázala na dosavadní působnost arabštiny v rámci jejích specializovaných agentur OSN a obecně rovněž na přínos arabštiny pro šíření lidské civilizace a kultury. V souvislosti s načasováním přijetí této rezoluce jsou zmiňovány události arabského ropného embarga v roce 1973 a s nimi související silná pozice některých arabských zemí v OSN. Důležitým faktorem, který, podle našeho názoru, sehrál důležitou roli v zavedení arabštiny v OSN, jsou i dřívější události spojené s dekolonizací arabských zemí. Poslední členské státy, které mají arabštinu jako úřední jazyk, získaly nezávislost dva roky před vydáním rezoluce. Po jejich osamostatnění se připojily k OSN a zvýšil se tak celkový počet arabských států v organizaci.

Dalším výzkumným záměrem této práce bylo zmapovat fungování arabštiny v rámci překladatelsko-tlumočnické praxe v OSN. Jazykové služby jsou poskytovány prostřednictvím odboru, jež spadá pod Sekretariát – DGACM. Divize a sekce DGACM jsou na sobě závislé a zaměstnanci tohoto odboru mezi sebou spolupracují tak, aby mohli publikovat vícejazyčné dokumenty, které jsou v souladu s multilingvními standardy OSN, která dbá na vysokou kvalitu, jazykovou konzistentnost a srozumitelnost svých výstupů. Každá divize má svůj vlastní postup a plán, kterého se drží, počínaje rozdělením odpovědností mezi odděleními a následného monitorování jazyků při každém postupu, aby byl finální výstup bezchybný.

Uchazeči o pozici jazykového odborníka musí úspěšně složit stanovené zkoušky OSN a splnit relevantní profesní požadavky. Jedná se například o znalost rozmanitých oblastí a jejich terminologie, dodržování včasného doručení překladů, důraz na rychlost a jazykovou přesnost a také znalost technologických nástrojů.

Vzhledem k tomu, že se jedná o oblast mezinárodních vztahů, kdy se řeší nejdůležitější globální otázky, ocitáme se v oblasti diplomatického styku, který má daná pravidla a stanovené

procesy. Také komunikace v diplomatických vztazích má předepsanou formu a jazykoví odborníci musí umět převést projevy zástupců zemí tak, aby nedošlo k porušení jejich významu. Pokud jde o arabštinu, tak jedinou myslitelnou formou komunikace v diplomatickém styku je použití moderní spisovné arabštiny (MSA), vysokého jazykového stylu arabštiny a důležitého jednotícího prvku pro celý arabský svět. Lze říci, že styl MSA v diplomacii vykazuje určité syntaktické, lexikální, stylistické a pragmatické rysy, které se objevují v kontextu diplomatického diskurzu i v OSN.

Zajímavým rysem arabských veřejných projevů, které jsou zdokumentovány také v přílohách diplomatické korespondence OSN, především v podobě projevů významných osobností, jsou různé náboženské obraty a výrazy. Na základě analýzy několika takových dokumentů, kterou jsme do práce zařadili v podobě exkurzu, bylo možné sledovat, že se tyto obraty obvykle objevují při zahájení nebo ukončení projevů. Citování veršů Koránu má pak v těchto projevech ten účel, že jejich prostřednictvím lze vyjádřit přímo nebo nepřímo stanovisko dané strany k určitému tématu. V této souvislosti také stojí za zmínku, že v standardní diplomatické korespondenci (mimo její přílohy) v rámci OSN podobné obraty nenajdeme; důvodem je standardizovaná forma takovýchto dokumentů, která je předepsána manuály stylu diplomatických dokumentů v rámci OSN.

Tato práce měla za cíl mapovat rozmanité oblasti OSN, kde arabština funguje po boku dalších jazyků. Během práce na tématu se nám podařilo sestavit přehled základní arabsko-česko-anglické terminologie, kterou jsme během psaní této bakalářské práce nashromáždili. Jejím účelem je obohatit čtenáře, kteří mají zájem o rozšíření arabské nebo anglické terminologie ze základní struktury OSN, kde jsme se zaměřili na relevantní orgány pro tento výzkum, ale také na multilingvismus a překladatelsko-tlumočnickou praxi v OSN, kde probíhá práce s různými typy dokumentů.

Výzkum přináší další otázky, které mohou být předmětem dalšího zkoumání. V souvislosti s jazykovou rozmanitostí OSN je otázkou, zda se v budoucnu OSN rozhodne zařadit do svého systému další oficiální nebo pracovní jazyk. V případě tohoto kroku je relevantní opět otevřít tematiku charakteristik uznaných jazyků OSN, jelikož by mohla prohloubit dosavadní studie a potvrdit či popřít jejich výsledky. Další zajímavé budoucí zaměření by byla aktualizace jazykového indexu pro sledování kritérií důležitosti jazyků a pořadí světových jazyků.

7 Bibliografie

7.1 Primární literatura

Rezoluce GA

A/RES/2(I) (1. 2. 1946). Dostupné z:

<http://www.worldlii.org/int/other/UNGA/1946/7.pdf>.

A/RES/878(IX) (4. 12. 1954). Dostupné z:

[https://undocs.org/en/A/RES/878\(IX\)](https://undocs.org/en/A/RES/878(IX)).

A/RES/3190(XXVIII) (18. 12. 1973). Dostupné z:

[https://undocs.org/en/A/RES/3190\(XXVIII\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](https://undocs.org/en/A/RES/3190(XXVIII)&Lang=E&Area=RESOLUTION).

A/RES/3191 (XXVIII) (18. 12. 1973). Dostupné z:

[https://undocs.org/en/A/RES/3191\(XXVIII\)](https://undocs.org/en/A/RES/3191(XXVIII)).

A/RES/34/226 (20. 12. 1979). Dostupné z:

<https://digitallibrary.un.org/record/11295>.

A/RES/35/219 (17. 12. 1980). Dostupné z:

<https://undocs.org/en/A/RES/35/219>.

A/RES/54/64 (21. 1. 2000). Dostupné z:

<https://undocs.org/en/A/RES/54/64>.

Dokumenty OSN

GA. „Letter dated 8 January 2003 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Bahrain to the United Nations addressed to the Secretary-General.“ 2003. Dostupné z:

<https://digitallibrary.un.org/record/484571>.

GA. „Annex: Overview of language staff by language, nationality and duty stations (interpreters and translators only) and analysis of trends over the three-year period from 2017 to 2019.“ Pattern of conferences: Report of the Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions. 2020. Dostupné z: <https://undocs.org/A/75/565>.

GA and UNSC. „Letter dated 7 April 2003 from the Permanent Representative of Qatar to the United Nations addressed to the Secretary-General.“ 2003. Dostupné z:

<https://digitallibrary.un.org/record/494768>.

Giltinan, Linda. „Organization chart.“ DGACM, 2020. Dostupné z:

https://www.un.org/sites/www.un.org.dgacm/files/organization/chart_en.pdf.

Lozinskiy, Nikolay. *Multilingualism in the United Nations system: Report of the Joint Inspection Unit*. Geneva: United Nations, 2020. <https://undocs.org/en/JIU/REP/2020/6>.

Provisional Rules of Procedure of the Security Council. New York: United Nations, 1983. Dostupné z: <https://undocs.org/en/S/96/Rev.7>.

Rules of Procedure of the Economic and Social Council. New York: United Nations, 1992. Dostupné z: <https://undocs.org/en/S/96/Rev.7>.

Rules of Procedure of the General Assembly. New York: United Nations, 2021. Dostupné z: <https://undocs.org/en/A/520/rev.19>.

UNSC. „Letter dated 90/09/19 from the Permanent Representative of Kuwait to the United Nations addressed to the Secretary-General.“ 1990. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/98747?ln=en>.

UNSC. „Letter dated 92/06/18 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General.“ 1992. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/144815?ln=en>. Zdroj citován rovněž v Edzard (1996)

UNSC. „Letter dated 8 July 2005 from the Permanent Representative of Saudi Arabia to the United Nations adress to the President of the Security Council.“ 2005. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/553044?ln=en>.

World Health Assembly. *Use of Arabic in the Regional Commitee for the Eastern Mediterranean*. World Health Organization: 1956. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/88396/WHA9.25_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Zpravodaj generálního tajemníka. „Organization of the Department for General Assembly and Conference Management.“ 2021. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/3900462?ln=en>.

Publikace OSN

Fakta a čísla OSN: Základní údaje o Organizaci spojených národů. New York – Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/fakta-osn-2005-web.pdf>.

Šu‘bat at-tarğama wa at-taħrīr [Překladatelská a redakční divize], Dā‘irat at-tarğama al-‘arabīja [Arabské překladatelské oddělení]. *Dalīl at-tarğama wa at-taħrīr* [Manuál překladu a editace]. New York: United Nations, 2000, 2004. Dostupné z: <https://atsunhqny.files.wordpress.com/2015/11/d8afd984d98ad984-d8a7d984d8aad8b1d8acd985d8a9-d988d8a7d984d8aad8add8b1d98ad8b1.pdf>.

Vše o OSN: Historie, struktura, financování. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2014. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-historie.pdf>.

Vše o OSN: Systém organizace. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2014. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-organy.pdf>.

United Nations correspondence manual: a guide to the drafting, processing and dispatch of official United Nations communications. United Nations, New York: 2000. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/416594>.

Department of Conference Services. United Nations Editorial Manual: A compendium of rules and directives on United Nations editorial style, publication policies, procedures and practice. United Nations, New York: 1983. Dostupné z: <https://www.un.org/dgacm/en/content/editorial-manual>.

7.2 Sekundární literatura

Knižní publikace a akademické články

al-Ġālī, Nāṣir bin ‘Abdallāh. ed. *al-Luġa al-‘arabīja fī al-munazzamāt ad-dawlīja* [Arabština v mezinárodních organizacích]. ar-Rijād: Markaz al-malik ‘Abdallāh bin ‘Abadal ‘azīz ad-dawlī li-chidmat al-luġa al-‘arabīja, 2015.

Bassiouny, Reem. *Arabic Sociolinguistics: Topics in Diglossia, Gender, Identity, and Politics*, Second edition. Washington: Georgetown University Press, 2020.

Cao, Deborah, and Xingmin Zhao. „Translation at the United Nations as Specialized Translation.“ *The Journal of Specialised Translation*. Issue 9 (2008): 39-54.

Edzard, Lutz. „Stylistic Elements in the Use of Arabic as Language in Diplomacy: Recent Developments in United Nations Context.“ *Die Welt des Islams*, Vol. 36, Issue 1 (1996): 25-58.

Edzard, Lutz. *Language as a Medium of Legal Norms: Implications of the Use of Arabic as a Language in the United Nations System*. Berlin: Duncker & Humblot, 1998.

Gall, Timothy L., and Jeneen M. Hobby. eds. *Worldmark Encyclopedia of the Nations*. Twelfth edition. Vol. 1. United Nations. Detroit, Michigan: Thomson Gale, 2007.

Gažáková, Zuzana, and Ján Pauliny. *Arabský jazyk a kultúra*. Univerzita Komenského v Bratislave, 2013.

Hrbek, Ivan. *Korán*. Praha: Academia, 2000.

Karlas, Jan. *Mezinárodní organizace: systémy spolupráce mezi státy*. Praha: SLON, 2015.

Moreno-Fernández, Francisco. „The International Importance of Languages.“ *Informes del Observatorio/Observatorio Reports*. Instituto Cervantes at the Faculty of Arts and Sciences of Harvard University (2015): 1-31.

Ondráš, František. *Arabský román: Vznik a vývoj uměleckého žánru (1830-1930)*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2017.

Ostrower, Alexander. *Language, Law, and Diplomacy: A study of Linguistic Diversity in Official International Relations and International Law*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1965. Vol. 2. Citováno v Tabory (1978).

Ryding, Karin C. *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*. New York: Cambridge University Press, 2005.

Suleiman, Yasir. „Arabiyya.“ v *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. Vol. 1. eds. Veersteegh, Kees, Mushira Eid, Alaa Elgibali, Manfred Woidich and Andrzej Zaborski. Leiden-Boston: Brill, 2006.

Šinajjik, Hiba ‘Abdallaṭīf Šinajjik. *Ta ‘līm al-‘arabīja li-l-‘agrāḍ chāṣṣa: ad-Diblūmāsīja ‘unmūdaḡan* [Výuka arabštiny pro speciální účely: diplomacie jako model]. Dostupné z:

https://www.academia.edu/35079867/%D8%AA%D8%B9%D9%84%D9%8A%D9%85_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9_%D9%84%D8%A3%D8%BA%D8%B1%D8%A7%D8%B6_%D8%AF%D8%A8%D9%84%D9%88%D9%85%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9_pdf.

Tabory, Mala. „The Addition of Arabic as an Official and Working Language of the UN General Assembly and at Diplomatic Conferences.“ *Israel Law Review* Vol. 13, no. 3 (1978): 391-410.

Tabory, Mala. *Multilingualism in International Law and Institutions*. Alphen aan den Rijn - Rockville, Maryland: Sijthoff & Noordhoff, 1980.

Tafalla Plana, Montserrat. „El multilingüismo en la Organización de las Naciones Unidas.“ *Revista de llengua i dret*. N°. 53 (2010): 137-162.

The World Book Dictionary. Chicago: World Book Inc., 1995. K dispozici v Nick, Stanko. „Use of Language in Diplomacy.“ *Language and Diplomacy*. eds. Kurbalija, Jovan and Hannah Slavik. Malta: DiploProjects, 2001.

Tomalin, B. „Writing diplomatically: Managing potential conflict.“ *Training, Language and Culture*. Vol 3. Issue 2 (2019): 40-54. Dostupné z:
[https://rudn.tlcjournal.org/archive/3\(2\)/3\(2\)-03.pdf](https://rudn.tlcjournal.org/archive/3(2)/3(2)-03.pdf).

Vavroušová, Petra. ed. *Překlad a tlumočení jako most mezi kulturami*. Praha: Karolinum, 2015.

Versteegh, Kees. *The Arabic Language*, Second edition. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2014.

Internetové zdroje

Webové stránky OSN:

Dag Hammarskjöld Library. „What are the official languages of the United Nations?“ [Navštíveno 7. 2. 2021] <https://ask.un.org/faq/14463>.

DGC. „Telling the UN story in many languages, powered acrossplatforms.“ [Navštíveno 10. 2. 2021] <https://www.un.org/en/departments-global-communications>.

Joint Inspection Unit of the United Nations System. „Independent system-wide oversight for efficiency, effectiveness and coordination.“ [Navštíveno 14. 2. 2021] <https://www.unjiu.org/>.

United Nations Digital library. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/>.

UNTERM. Dostupné z: <https://unterm.un.org/unterm/portal/welcome>.

United Nations. „Interpretation and Translation.“ Dostupné z:
<https://www.un.org/en/sections/about-un/official-languages/index.html>.

UN Information Centres. Dostupné z:
<https://unic.un.org/aroundworld/unics/en/whatWeDo/productsAndServices/websites/index.asp?callPage=home>.

United Nations Careers. [Navštíveno: 10. 4. 2021]
<https://careers.un.org/lbw/home.aspx?viewtype=VD&lang=en-US>.

UN Careers, „Verbatim Reporters,“ [Navštíveno 16. 4. 2021]
<https://careers.un.org/lbw/home.aspx?viewtype=LCEFD&FId=4>.

United Nations Secretary-General. „Coordinator for Multilingualism.“ [Navštíveno 11. 2. 2021] <https://www.un.org/sg/en/multilingualism/index.shtml>.

UN News. „UN celebrates Chinese Language Day with art and exhibitions.“ [Navštíveno 12. 2. 2021] <https://news.un.org/en/story/2011/04/372852-un-celebrates-chinese-language-day-art-and-exhibitions>.

UN Web TV. „Poem Lecture.“ [Navštíveno 16. 2. 2021]
<https://media.un.org/en/search/?q=Poem%2520Lecture>.

UNESCO. „World Arabic Language Day.“ [Navštíveno 13. 2. 2021]
<https://en.unesco.org/commemorations/worldarabiclanguageday>; UNESCO. „History of the Arabic language at UNESCO.“ [Navštíveno 16. 2. 2021]
<http://www.unesco.org/new/en/unesco/resources/history-of-the-arabic-language-at-unesco/>.

United Nations Development Programme. „Human Development Index.“
[Navštíveno 19. 2. 2021]. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>.

Další internetové zdroje:

Ministerstvo zahraničních věcí. „Mezinárodní organizace Frankofonie (OIF).“
[Navštíveno 12. 2. 2021]
https://www.mzv.cz/paris/cz/frankofonie/frankofonie_1/index_1.html; Ministerstvo zahraničních věcí ČR. „Hodnosti a funkce diplomatů.“ [Navštíveno 4. 5. 2021]
https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/hodnosti_a_funkce_diplomatu_objasneni.html.

World Atlas. „The Six Official Languages of The United Nations.“
[Navštíveno 7. 2. 2021] <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-the-official-languages-of-the-united-nations.html>.

YouTube video. „Interpreting at the United Nations.“, 0:57-1:09, United Nations DGACM. [Navštíveno 27. 3. 2021].
https://www.youtube.com/watch?v=ps_2IVunaq8&ab_channel=UnitedNationsDGACM.

YouTube video. Rafaa, „Baššār al-Ġa‘farī juhđī ‘abjāt šī‘r li-mandūb an-nizām as-Su‘ūdī“, [Navštíveno 4. 5. 2021]
https://www.youtube.com/watch?v=Meka4UjDDPA&ab_channel=Rafaa.

Příloha č. 1

Základní arabsko-anglicko-česká terminologie bakalářské práce

Arabština v kontextu Organizace spojených národů

Základní struktura OSN			
Čeština	Angličtina	Arabština	Transkripce
Základní orgány	Principal Organs	أجهزة رئيسية	<i>'ağhiza ra 'isīja</i>
Podpůrné orgány	Subsidiary Organs	هيئات فرعية	<i>haj 'āt far 'īja</i>
Fondy	Funds	صناديق	<i>šanādīq</i>
Programy	Programs	برامج	<i>barāmiğ</i>
Výzkumné instituty	Research Institutes	معاهد بحوث	<i>ma 'āhid buḥūṭ</i>
Vzdělávací instituty	Training Institutes	معاهد تدريب	<i>ma 'āhid tadrīb</i>
Hlavní výbory	Main Committees	لجان رئيسية	<i>liğān ra 'isīja</i>
Podvýbory	Subcommittees	لجان فرعية	<i>liğān far 'īja</i>
Přidružené organizace	Related Organizations	منظمات ذات صلة	<i>munazzamāt dāt ṣila</i>
Provozní komise	Functional Commissions	لجان وظيفية	<i>liğān wazīfīja</i>
Regionální komise	Regional Commissions	لجان إقليمية	<i>liğān 'iqlīmīja</i>

Specializované agentury	Specialized Agencies	وكالات متخصصة	<i>wikālāt mutachaṣṣiṣa</i>
Odbory	Departments	إدارات	<i>ʿidārāt</i>
Kanceláře	Offices	مكاتب	<i>makātib</i>

Základní orgány OSN			
Čeština	Angličtina	Arabština	Transkripce
Valné shromáždění	General Assembly	الجمعية العامة	<i>al-Ġamʿiyya al-ʿamma</i>
Rada bezpečnosti	Security Council	مجلس الأمن	<i>Mağlis al-ʿamn</i>
Ekonomická a sociální rada	Economic and Social Council	المجلس الاقتصادي والاجتماعي	<i>al-Mağlis al-ʿiqtisādī wa al-ʿiğtimāʿī</i>
Sekretariát	Secretariat	الأمانة العامة	<i>al-ʿAmāna al-ʿamma</i>
Mezinárodní soudní dvůr	International Court of Justice	محكمة العدل الدولية	<i>Maḥkamat al-ʿadl ad-dawlīya</i>
Poručenská rada	Trusteeship Council	مجلس الوصاية	<i>Mağlis al-wiṣāya</i>

Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby			
Čeština	Angličtina	Arabština	Transkripce
Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby	Department for General Assembly and Conference Management	إدارة شؤون الجمعية العامة وخدمات المؤتمرات	<i>ʿIdārat šuʿūn al-Ġamʿiyya al-ʿamma wa chadamāt al-muʿtamarāt</i>

Úřad náměstka generálního tajemníka	Office of the Under-Secretary- General	مكتب وكيل الأمين العام	<i>Maktab wakīl al-ʿamīn al-ʿāmm</i>
Výkonný úřad	Executive Office	المكتب التنفيذي	<i>al-Maktab at-tanfīdī</i>
Sekce obchodní analýzy	Business Analysis Section	قسم تحليل الأعمال	<i>Qism taḥlīl al-ʿa māl</i>
Divize řízení konferencí UNOG (Ženeva)	Division of Conference Management UNOG (Geneva)	شعبة إدارة المؤتمرات بمكتب الأمم المتحدة في جينييف	<i>Šuʿbat idārat al-muʿtamarāt bi- maktab al-ʿUmam al-muttaḥida fī Ġīnīf</i>
Služba pro správu konferencí UNOV (Vienna)	Conference Management Service UNOV (Vienna)	دائرة إدارة المؤتمرات بمكتب الأمم المتحدة في فيينا	<i>Dāʿirat idārat al-muʿtamarāt bi- maktab al-ʿUmam al-muttaḥida fī Fijīnā</i>
Divize konferenčních služeb UNON (Nairobi)	Division of Conference Services UNON (Nairobi)	شعبة خدمات المؤتمرات بمكتب الأمم المتحدة في نيروبي	<i>Šuʿbat chadamāt al-muʿtamarāt bi- maktab al-ʿUmam al-muttaḥida fī Najrūbī</i>
Divize pro záležitosti Valného shromáždění a Ekonomické a sociální rady	GA and ECOSOC Affairs Division	شعبة شؤون الجمعية العامة والمجلس الاقتصادي والاجتماعي	<i>Šuʿbat šuʿūn al-Ġamʿīja al-āmma wa al-Maġlis al-ʿiqtišādī wa al-ʿiġtimāʿī</i>
Oddělení pro záležitosti odzbrojení a míru	Disarmament and Peace Affairs Branch	فرع شؤون نزع السلاح والسلام	<i>Farʿ šuʿūn nazʿ as- silāḥ wa as-salām</i>

Protokolární a styčná služba	Protocol and Liaison Service	دائرة المراسم والاتصال	<i>Dā'irat al-marāsīm wa al-ittiṣāl</i>
Divize schůzí a vydavatelství	Meetings and Publishing Division	شعبة الاجتماعات والنشر	<i>Šu'bat al-iğtimā'āt wa an- našr</i>
Divize centrálního plánování a koordinace	Central Planning and Coordination Division	شعبة التخطيط المركزي والتنسيق	<i>Šu'bat at-tachṭīṭ al-markazī wa at-tansīq</i>
Sekce pro správu dokumentů	Documents Management Section	قسم إدارة الوثائق	<i>Qism 'idārat al-waṭā'iq</i>
Sekce pro podporu řízení	Management Support Section	قسم دعم الإدارة	<i>Qism da'm al-'idāra</i>
Evaluační, analytická a monitorující jednotka	Evaluation, Analysis and Monitoring Unit	وحدة التقييم والتحليل والرصد	<i>Waḥdat at-taḡjīm wa at-taḥlīl wa ar-raṣd</i>
Sekce pro správu schůzí	Meetings Management Section	قسم إدارة الاجتماعات	<i>Qism 'idārat al-iğtimā'āt</i>
Divize dokumentace	Documentation Division	شعبة الوثائق	<i>Šu'bat al-waṭā'iq</i>

Sekce editace	Editing Section	قسم التحرير	<i>Qism at-tahrīr</i>
---------------	-----------------	-------------	-----------------------

Multilingvismus a s ním související terminologie			
Čeština	Angličtina	Arabština	Transkripce
Multilingvismus	Multilingualism	تعدد اللغات	<i>ta 'addud al-luḡāt</i>
Koordinátor multilingvismu	Coordinator for Multilingualism	منسق لتعدد اللغات	<i>munassiq li-ta 'addud al-luḡāt</i>
Oficiální jazyk	Official language	لغة رسمية	<i>luḡa rasmīja</i>
Pracovní jazyk	Working language	لغة عمل	<i>luḡat 'amal</i>
Jazykoví odborníci	Language Professionals	مهنيون لغويون	<i>mihanījūn luḡawījūn</i>
Překladatel	Translator	مترجم	<i>mutarḡim</i>
Tlumočník	Interpreter	مترجم شفوي	<i>mutarḡim šafawī</i>
Editor	Editor	محرر	<i>muḥarrir</i>
Doslovný zapisovatel	Verbatim Reporter	مدون محاضر حرفية	<i>mudawwīn maḥādir ḥarfīja</i>
Terminolog	Terminologist	أخصائي مصطلحات	<i>'achiṣṣā'ī muṣṭalaḥāt</i>
Referenční asistent	Reference Assistant	مساعد لشؤون المراجع	<i>musā'id li-šu'ūn al-marāḡi</i>

Korektor	Proofreader	مصحح لغوي	<i>muṣaḥḥiḥ luḡawī</i>
Produkční editor	Production Editor	مشرف إنتاج	<i>mušrif `intāğ</i>

Typy dokumentů OSN			
Čeština	Angličtina	Arabština	Transkripce
Charta OSN	UN Charter	ميثاق الأمم المتحدة	<i>Mītāq al-`Umam al-muttaḥida</i>
Bilaterální dohoda	Bilateral agreement	اتفاق ثنائي	<i>`ittifāq ṭunā`ī</i>
Multilaterální dohoda	Multilateral Agreement	اتفاق متعدد الأطراف	<i>`ittifāq muta`addid al-`aṭrāf</i>
Rezoluce	Resolution	قرار	<i>qarār</i>
Zpráva	Report	تقرير	<i>taqrīr</i>
Memorandum	Memorandum	مذكرة	<i>muḍakkira</i>
Analýza	Analyse	تحليل	<i>taḥlīl</i>
Průzkum	Survey	معاينة	<i>mu`ājana</i>
Agenda	Agenda	جدول أعمال	<i>ğadwal `a`māl</i>
Návrh rezoluce	Draft Resolution	مشروع قرار	<i>mašrū` qarār</i>

Návrh rozhodnutí	Draft Decision	مشروع مقرر	<i>mašrū‘ muqarrar</i>
Pozměňovací návrh	Amendment	تعديل	<i>ta‘dīl</i>
Revize	Revision	تعديل/مراجعة	<i>ta‘dīl/murāġa‘a</i>
Dodatek	Addendum	إضافة	<i>‘idāfa</i>
Úřední záznam	Official Record	وثيقة رسمية	<i>waṭīqa rasmīja</i>
Publikace	Publication	منشور	<i>manšūr</i>
Doslovný záznam	Verbatim Record	محضر حرفي	<i>maḥḍar ḥarfī</i>
Souhrnný záznam	Summary Record	محضر موجز	<i>maḥḍar mūġaz</i>
Žurnál OSN	Journal of the United Nations	يومية الأمم المتحدة	<i>Jaumījat al-‘Umam al-muttaḥida</i>
Brožura	Brochure	كتيب	<i>kutajjib</i>
Příručka	Manual	دليل	<i>dalīl</i>
Zpravodaj OSN	UN Bulletin	نشرة الأمم المتحدة	<i>Našrat al-‘Umam al-muttaḥida</i>
Diplomatická korespondence	Diplomatic Correspondence	مراسلة دبلوماسية	<i>murāsala dīblūmāsīja</i>